

**STARPTAUTISKĀ KONFERENCE
“JAUNO VĒSTURNIEKU ZINĀTNISKIE LASĪJUMI X”
KONFERENCES REFERĀTU TĒZES**

VALMIERAS MUZEJS, 2024. GADA 28.–29. NOVEMBRIS

**INTERNATIONAL CONFERENCE
“SCHOLARLY READINGS OF YOUNG HISTORIANS X”
ABSTRACTS**

VALMIERA MUSEUM, 28–29 NOVEMBER 2024

RĪGA: LU, 2024

VPP
Valsts pētījumu
programma

Starptautiskā konference
“Jauno vēsturnieku zinātniskie lasījumi X”

KONFERENCES REFERĀTU TĒZES

Valmieras muzejs, 2024. gada 28.–29. novembris

International Conference
“Scholarly Readings of Young Historians X”

ABSTRACTS

Valmiera Museum, 28–29 November 2024

Rīga: LU, 2024

Anotācija. Starptautisko konferenci “Jauno vēsturnieku zinātniskie lasījumi X” 2024. gada 28.–29. novembrī rīko LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latvijas vēstures institūts un Valmieras muzejs, sadarbībā ar Vītauta Dižā Universitāti Kauņā, Lietuvas Vēstures institūtu un Tartu Universitātes Vēstures un arheoloģijas institūtu. Starpdisciplinārā konference norisinās jau desmito gadu, šogad piesaistot 35 Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un Francijas jaunos vēsturniekus, kuri dominējoši aplūko dažādus 20. gadsimta Baltijas reģiona, Eiropas un arī Āzijas vēstures aspektus, tomēr vairāki referenti koncentrējas uz aizvēstures, viduslaiku un jauno laiku tematiku. Konferenci atbalsta Valsts pētījumu programmas projekts “Latvijas 20.–21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi” (projekta nr. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003).

Annotation. The Scholarly Readings of Young Historians X will be held on 28–29 November 2024, by the Institute of Latvian History of the Faculty of Humanities, University of Latvia, and Valmiera Museum, in co-operation with Vytautas Magnus University in Kaunas, the Lithuanian History Institute, and the Institute of History and Archaeology of Tartu University. During the 10th year of the interdisciplinary conference, 35 young historians from Latvia, Lithuania, Estonia, and France will present their research, predominantly focusing on various aspects of the history of the Baltic region, Europe, and Asia in the 20th century, however, several presenters will also look at the topics of prehistory, the Middle Ages, and Early Modern Period. The conference is supported by the Latvian state research programme, the project “Navigating the Latvian History of the 20th–21st Century: Social Morphogenesis, Legacy and Challenges” (No. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003).

Konferences rīcības komiteja / Conference Organizing Committee: Kristīne Beķere, Iveta Berga-Muižniece, Ginta Ieva Bikše, Ilze Boldāne-Zeļenkova, Rūdolfs Brūzis, Anita Čerpinska, Eva Eihmane, Mārcis Kalniņš, Laurynas Kurila, Mati Laur, Uldis Neiburgs, Rasa Račiūnaitė-Paužuolienė, Alberts Rokpelnis, Liene Rokpelne, Gvido Straube, Ilmar Tammisto

Krājuma sastādītāja: Ginta Ieva Bikše
Angļu val. redaktore: Antra Legzdīņa
Tehniskā redaktore: Elita Egle

© Tēžu autori, 2024
© Latvijas Universitāte, 2024
© Valmieras muzejs, 2024

SATURS

Edvards Seliška	The First Steps of the Infantians in Foreign Policy – the Example of the Plater Family (1677–1700) Infantiešu pirmie soļi ārpolitikā – Plāteru dzimtas piemērs (1677–1700)	6 7
Kristiāna Beļska	Relations between Latvia and the Soviet Russia, 1920–1922 Latvijas–Padomju Krievijas attiecības 1920.–1922. gadā	8 9
Katariina Sofia Pāts	From Public Squares to Parliament: Canadian Estonians’ Advocacy for the Restoration of Estonia’s Independence No publiskiem laukumiem līdz parlamentam: Kanādas igauņu iestāšanās par Igaunijas neatkarības atjaunošanu	10 11
Nadīna Rode	Coverage of the Boxer Rebellion in China by the Newspaper <i>Dienas Lapa</i> in 1900 Bokseru sacelšanās Ķīnā atspoguļojums laikrakstā “Dienas Lapa” 1900. gadā	12 13
Rachid Touaoula	Challenges Faced by the Governor-General of Indochina Jules Brévié (1936–1939) Indokīnas ģenerālgubernatora Žila Brevjē (<i>Jules Brévié</i>) izaicinājumi (1936–1939)	14 15
Gabrielius Sužiedėlis	Ideological Reflection of the Republican Faction of the Spanish Civil War in Periodicals of Left-Wing Political Parties of the Republic of Lithuania from 1936 to 1939 Republikāņu puses Spānijas pilsoņu karā ideoloģisks atspoguļojums Lietuvas Republikas kreiso politisko partiju periodiskajos izdevumos no 1936. līdz 1939. gadam	16 17
Rūta Bruževica	Gilde, Amt, Bruderschaft? A Source-based Look on the Terminology of Craft Organisations in Medieval Livonian Towns Ģilde, amats, brālība? Avotos balstīts skats uz amatnieku organizāciju terminoloģiju viduslaiku Livonijas pilsētās	18 19
Agnese Tambaka	Floral Motifs in the Tile Decor of Art Nouveau Period Interiors in Riga Florā motīvi flīžu dekorā jūgendstila perioda interjeros Rīgā	20 21
Irma Žašytienė	Shrove Tuesday Carnival in Samogitia (Lithuania) in the Late 20 th Century Treknās otrdienas (<i>Shrove Tuesday</i>) karnevāls Žemaitijā (Lietuvā) 20. gadsimta beigās	22 23
Lembi Anepaio	Midwives in Dorpat (Jurjev) University Vecmātes Tērbatas (Jurjevas) universitātē	24 25
Marilyn Mägi	“The Life Stories of Women Have Always Been Difficult”: Work and Family Balance in the Life Stories of Estonian Women “Sieviešu dzīvesstāsti vienmēr ir bijuši sarežģīti”: darba un ģimenes līdzsvars igauņu sieviešu dzīvesstāstos	26 27
Anta Veismane	Gustavs Tūrs’ Efforts to Preserve the Evangelical Lutheran Church under the Conditions of Total Sovietisation in Latvia Gustava Tūra centieni saglabāt evaņģēliski luterisko Baznīcu Latvijas totālās sovetizācijas apstākļos	28 29
Enija Zaķe	Bronzas laikmeta ainavas veidošanās Lubānā līdzenumā (1800.–500. g. p. m. ē.)	30

	Formation of the Bronze Age Landscape in Lubāns Plain (1800–500 BC)	31
Baiba Lūsiņa	Valmieras viduslaiku pils teritorijā arheoloģiski iegūto keramikas trauku izpētes potenciāls Potential of the Archaeological Research of Ceramic Vessels from the Territory of the Medieval Castle of Valmiera	32 33
Sofija Gasjuļa	Rusifikācijas politikas ietekme uz Latvijas teritorijas vēlā dzelzs laikmeta un agrīno viduslaiku perioda arheoloģisko pieminekļu pētniecību un interpretāciju 19. gadsimtā Impact of the Russification Policy on the Research and Interpretation of Late Iron Age and Early Middle Age Archaeological Sites in Latvia's Territory in the 19 th Century	34 35
Kaspars Strods	Centrālās Kriminālpolicijas Kriminālās pārvaldes darbība (1924. gada maijs – 1929. gada decembris) Activity of the Central Criminal Police Criminal Department (May 1924 – December 1929)	36 37
Helēna Emerberga	Valsts un pašvaldību darbinieku centrālās savienības darbība valsts darbinieku interešu aizstāvībā (1926–1934) Activities of the Central Union of State and Municipal Employees in Defence of the Interests of Civil Employees (1926–1934)	38 39
Samanta Fiļimonova	Prokuratūras institūcijas stāvoklis Latvijā (1918–1940): viedokļi, problēmas un risinājumi The State of the Prosecutor's Office in Latvia (1918–1940): Opinions, Problems, and Solutions	40 41
Vitālijs Varnakovs	Zviedrijas armijas skaitliskais sastāvs un materiāli tehniskais stāvoklis Vidzemē 1656. gadā krievu-zviedru kara sākumposmā The Numerical Composition, Material and Technical Condition of the Swedish Army in Vidzeme in the Early Stages of the Russo-Swedish War of 1656	42 43
Karīna Janova-Jannava	Ģenealoģija kā vēstures izpētes metode: jauni skatpunkti Latvijas vēstures izzināšanā Genealogy as a Method of Historical Research: New Perspectives on the History of Latvia	44 45
Germans Ļebezovs	Valmieras pilsētas attīstības problēmas 19. gadsimta 40. gados Development Problems of Valmiera in the 1840s	46 47
Anna Dārta Sika	1935. gada tautas skaitīšanas dati: Viļķenes pagasta iedzīvotāju sociālais portrets Census Data of 1935: Social Portrait of Viļķene Civil Parish Residents	48 49
Daniela Rihtere	Latvijas armijas karagūstekņu nopratināšanas protokoli kā vēstures avots: Vidzemes–Latgales gūstekņu nometnes (1919–1921) piemērs Interrogation Protocols of Latvian Army Prisoners of War as a Historical Source: the Case of Vidzeme–Latgale POW Camp (1919–1921)	50 51
Demurs Harebovs	Armijas komandiera štāba Operatīvās daļas īstenotie komunisma ietekmes apkarošanas pasākumi Latvijas armijā (1924–1929) Preventative Measures taken Against the Spread of Communist Influence in the Latvian Army by the Headquarters of the Commander of the Latvian Army (1924–1929)	52 53
Kaspars Līcītis	Aizsargu organizācijas likvidācija 1940. gadā	54

	Liquidation of Aizsargi Organisation in 1940	55
Dainis Rižkins	Latvijas bruņoto spēku karavīru ikdiena: dienests 3. Latgales kājnieku divīzijā 1934.–1940. gadā Everyday Life of Soldiers of the Latvian Armed Forces: Service in the 3 rd Latgale Infantry Division, 1934–1940	56 57
Ilana Pārstrauta	Latvijas Universitātes Mākslas muzeja fenomens The Phenomenon of the Art Museum of the University of Latvia	58 59
Katrīna Šeikina	Aleksandras Ilgažas darbība Latvijas mākslas vēsturē 20. gs. 30. un 40. gados. Biogrāfijas rekonstrukcija Aleksandra Ilgaža's Activities in Latvian Art History in the 1930s and 1940s. Reconstruction of Biography	60 61
Laima Grišule	Vispārējā izglītība Rēzeknes apriņķī (1944–1949) General Education in Rēzekne District (1944–1949)	62 63
Žanete Gabranova	Latgales iedzīvotāju reliģiskā dzīve sovietizācijas ietekmē: Ludzas rajona piemērs (1944–1985) The Religious Life of the Inhabitants of Latgale by the Influence of Sovietisation: Example of Ludza District (1944–1985)	64 65
Aigars Urtāns	Zināmais un nezināmais par ieroču lietošanu ebreju slepkavošanā Latvijas provincē (1941) The Known and the Unknown Regarding the Killings of Jews in the Provincial Areas of Latvia (1941)	66 67
Paula Sekača	Atbrīvotāji un apspiedēji: nacistiskās Vācijas tēla spodrināšana un ienaidnieka meklējumi žurnālos “Laikmets” un “Latvju Mēnešraksts” Liberators and Oppressors: the Image of Nazi Germany and the Search for the Enemy in the Magazines <i>Laikmets</i> and <i>Latvju Mēnešraksts</i>	68 69
Haralds Bruņinieks	Jāzepa Friča nacionālo partizānu grupas cīņas metodes (1947) Fighting Methods of the National Partisan Group of Jāzeps Fricis (1947)	70 71
Sergejs Kuzmins	Latvijas PSR strādnieka tēls presē (1946–1950) The Image of a Worker of the Latvian SSR in the Press (1946–1950)	72 73
Madara Pakalnīte	Fotogrāfija vēstures naratīvā: Viesītes pilsētas piemērs 20. gs. 50. gados Photography in the Narrative of History: The Example of the Town of Viesīte in the 1950s	74 75
Konferences programma		76

The First Steps of the Inflantians in Foreign Policy – the Example of the Plater Family (1677–1700)

Edvards Seliška

Faculty of Humanities, University of Latvia

16th–18th century Inflantia (Latgale) is understudied, and the understanding of the role of the Inflantian nobles in the history of Latvia and the region is insufficient. Therefore, the aim of the study is to describe the involvement of the Inflantians in the foreign policy of the Polish–Lithuanian Commonwealth (Rzeczpospolita) in the second half of the 17th century. Since the topic is poorly explored, the method of historical genesis has been used, as well as – in order to understand the activities of the Platers in the national context – the method of analogical comparison has been applied.

The 1670s–1690s was the time when the Livonian nobles, who remained loyal to Rzeczpospolita, began to integrate into the political life of Rzeczpospolita and learned the patron–client relations that determine the functioning of country, as well as manoeuvring between the country’s political groups. It had an influence on the promotion of the Plater family as the most influential one in Inflantia after 1677 when Inflantia voivodeship was established. Platers’ knowledge and familiarity with the conditions of the region involved them in carrying out military and diplomatic tasks. The first important event in the country’s foreign policy, where the Platers were actively involved, is the attempt of rapprochement of the ruler Jan III Sobieski with the regional rival, Sweden, against the new ambitious regional player – Prussia–Brandenburg. In 1677–1678, Jan Andrzej (Johan Andreas) Plater assisted Lithuanian Grand Hetman Michal Kazimir Pac to thwart these plans. This did not diminish the monarch’s positive attitude towards the Platers. In 1679–1683, during Ottoman attack in Central Europe, J. A. Plater’s brother Teofil carried out a diplomatic mission on behalf of Lithuanian Vice-Chancellor Michal Kazimir Radzivil to the Habsburg court, to build resistance to Turkish threat. The political dominance of the Sapieha family in Rzeczpospolita, in the 1690s, determined the support of the Platers for their foreign policy course.

The Platers, like other Inflantians, looked at the lands of ancient Livonia as a single whole, which should be under the Polish–Lithuanian rule. This dictated their support, unlike the majority of the country’s nobility, to a war with Sweden in the early 18th century.

Inflantiešu pirmie soļi ārpolitikā – Plāteru dzimtas piemērs (1677–1700)

Edvards Seliška

Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

Inflantijas (Latgales) 16.–18. gs. vēsture ir aizvien mazpētīta, un zināšanas par inflantiešu muižnieku lomu Latvijas un reģiona vēsturē ir nepilnīgas. Tādēļ pētījuma mērķis ir raksturot inflantiešu iesaisti Žečpospolitas ārpolitikā 17. gs. otrajā pusē. Tā kā tēma ir nepētīta, izmantota vēsturiskās ģenēzes metode, kā arī, lai labāk izprastu Plāteru darbību valsts kontekstā, arī analogiskās salīdzināšanas metode.

17. gs. 70.–90. gadi bija laiks, kad Žečpospolitai lojāli Livonijas muižnieki sāka integrēties tās politiskajā dzīvē un apguva šīs valsts funkcionēšanu nosakošās patrona–klienta attiecības, kā arī manevrēšanu starp valsts politiskajiem grupējumiem. Tam bija tieša ietekme uz Plāteru dzimtas izvirzīšanos priekšplānā Inflantijā pēc Inflantijas vojevodistes izveidošanas 1677. gadā. Plāteru zināšanas, reģiona apstākļu pārzināšana veicināja viņu iesaisti militāru un diplomātisku uzdevumu veikšanā. Pirmais būtiskais valsts ārpolitiskās dzīves notikums, kur Plāteri aktīvi iesaistījās, bija valdnieka Jana III Sobieska mēģinājums tuvināties senajai sāncensei reģionā –Zviedrijai – pret jauno reģiona ambiciozo spēlētāju – Prūsiju–Brandenburgu. 1677.–1678. gadā Jans Andžejs (Johans Andreass) Plāters palīdzēja Lietuvas lielhetmanim Mihalam Kazimiram Pacam izjaukt šos plānus. Tas gan nemazināja monarha pozitīvo attieksmi pret dzimtu. J. A. Plātera brālis Teofīls laika posmā no 1679. līdz 1683. gadam veica diplomātisko misiju Lietuvas vicekanclera Mihala Kazimira Radzivila uzdevumā Hābsburgu galmā, apstākļos, kad Viduseiropu apdraudēja Osmāņu impērija. 17. gs. 90. gadu Sapiehu dzimtas dominēšana uz valsts politiskās skatuves noteica Plāteru atbalstu viņu ārpolitiskajam kursam.

Plāteri, līdzīgi kā citi inflantieši, raudzījās uz senās Livonijas zemēm kā vienotu veselumu, kuram jābūt Polijas–Lietuvas pakļautībā. Tas motivēja viņu nostāju atbalstīt, atšķirībā no šlahtas vairuma, iespējamo karu ar Zviedriju 18. gs. sākumā.

Relations between Latvia and the Soviet Russia, 1920–1922

Kristiana Beļska
Latvian War Museum

Relations between Latvia and Soviet Russia directly influenced both the relations between countries of the region and the development of solutions and concepts of collective security, the economic policy of these countries, and also the military-political processes. Relations with the Soviet Russia, since December 1922 – the Soviet Union, was one of the main and most complicated issues of Latvia's foreign policy.

The Latvian–Soviet peace treaty was signed on 11 August 1920, and on 2 September 1920, the Constituent Assembly of Latvia ratified it. Soviet Russia ratified it on 9 September. As a result, the state of war between the two countries was ended. Latvian politicians were optimistic. There was an opinion that the Soviet Russia would integrate into the European and world economy and Latvia would be able to build relations with it that would become politically and economically beneficial for Latvia. Soviet side's non-fulfilment of the terms of the peace agreement, its attitude towards Latvian citizens and the state border, the attempt to provoke new crises in relations with Latvia, etc., showed the baselessness of such opinion. In spite of such manifestations of Soviet policy, Latvian representatives believed that it was possible to build relations with the Soviet Russia on the basis of peaceful politics. Most likely, Latvian political circles did not fully realise how different political and economic patterns Soviet Russia was built on.

The relations between Latvia and the Soviet Russia in 1920–1922 can be described as a continuous and regular series of crises that did not end later. It can be concluded that the Soviet Russia was not interested in establishing normal and peaceful relations. When analysing Latvia's foreign policy and attitude towards the Soviet Russia, it becomes clear that Latvia's position towards the Soviet Russia was ambivalent. On the one hand, it was believed that Latvia was able to understand the essence of Soviet power and its further steps, and on the other hand, there was fear of doing something that would again provoke tension in relations.

The aim of this paper is to analyse the political aspects of Latvian–Soviet relations in 1920–1922. It is based on Latvian–Soviet political correspondence, reports of Latvian ambassadors in Soviet Russia, press, memories.

Latvijas–Padomju Krievijas attiecības 1920.–1922. gadā

Kristiāna Beļska
Latvijas Kara muzejs

Latvijas un Padomju Krievijas attiecības tiešā veidā ietekmēja gan starpvalstu attiecības, gan kolektīvās drošības risinājumu un koncepciju attīstību, reģiona valstu saimniecisko politiku un arī militārpolitiskus procesus. Attiecības ar Padomju Krieviju, kopš 1922. gada decembra Padomju Savienību, bija viens no galvenajiem un sarežģītākajiem Latvijas ārējās politikas jautājumiem.

Jau 1920. gada 2. septembrī Latvijas Republikas Satversmes sapulce ratificēja 11. augustā noslēgto miera līgumu ar Padomju Krieviju. 9. septembrī tas tika ratificēts Padomju Krievijā. Rezultātā starp abām valstīm tika izbeigts kara stāvoklis. Latvijas politiķi bija noskaņoti optimistiski. Valdība viedoklis, ka Padomju Krievija integrēsies Eiropas un pasaules ekonomikā un Latvija spēs veidot ar to tādas attiecības, kas Latvijai būtu politiski un ekonomiski izdevīgas. Viedokļa nepamatotību apliecināja padomju puses nevēlēšanās pildīt miera līguma nosacījumus, attieksme pret Latvijas pilsoņiem un valsts robežu, mēģinājumi provocēt arvien jaunas krīzes attiecībās ar Latviju u. tml. Neskatoties uz šādām padomju politikas izpausmēm, Latvijas pārstāvji aizvien ticēja, ka ar Padomju Krieviju ir iespējams veidot attiecības uz miermīlīgas politikas pamatiem. Visticamāk, Latvijas politiķi līdz galam neapzinājās, uz cik ļoti atšķirīgiem politiskiem un saimnieciskiem pamatiem ir veidota Padomju Krievija.

Latvijas un Padomju Krievijas attiecības 1920.–1922. gadā var raksturot kā nepārtrauktu un regulāru krīžu sēriju, kas nebeidzās arī turpmāk. Var secināt, ka Padomju Krievija nebija ieinteresēta normālu attiecību nodibināšanā. Analizējot Latvijas ārējo politiku un attieksmi pret Padomju Krieviju, kļūst skaidrs, ka Latvijas nostājā savijās, no vienas puses, pārliecība par to, ka Latvija spēj saprast padomju varas būtību un tās nākamos soļus, un, no otras puses, bailes izdarīt kaut ko tādu, kas izprovocētu kārtējo attiecību saspīlējumu.

Referāta mērķis ir analizēt galvenās tendences Latvijas–Padomju Krievijas attiecībās 1920.–1922. gadā, galvenokārt pievēršot uzmanību to politiskajam aspektam. Referāts ir balstīts uz Latvijas–Padomju Krievijas politisko saraksti, Latvijas sūtņu ziņojumiem, presi, atmiņām.

**From Public Squares to Parliament:
Canadian Estonians' Advocacy for the Restoration of Estonia's Independence**

Katariina Sofia Päts

University of Tartu

The Second World War and the Soviet occupation led to approx. 60,000 Estonians becoming refugees, with 13,000 settling in Canada, forming the third-largest Estonian exile community. The sudden loss of homeland spurred efforts to preserve Estonian identity and political activities aimed at highlighting the Soviet occupation. The Estonian Central Council in Canada was established in 1973 to coordinate these efforts.

This paper focuses on years leading to the restoration of Estonian independence in 1991. It addresses two main questions: the changing position of Estonians in Canada, and their influence on Canadian politics. The research was done by applying source-critical method on archival material found in the Museum of Estonians Abroad and the Canadian Parliament.

Estonians in Canada cooperated with other Eastern European communities, sharing anti-communist sentiments. As citizens of Canada, they engaged with politicians and officials, with the annual Baltic Evening on Parliament Hill being a key event. Estonians also held multiple mass demonstrations each year to catch the attention of wider public and media in general. Focus was put on maintaining non-recognition policy and highlighting human rights violations in the Soviet Union.

The Baltic issue gained prominence in January 1991 when Soviet forces attacked civilians in Vilnius and Riga. The events validated the Baltic communities' long-standing concerns, enhancing their credibility. On 20 August 1991, Estonia declared independence, and Canada recognised it on 26 August establishing diplomatic relations in September. The efforts of Baltic communities ensured Canada supported Baltic independence and prioritised assistance to the region. The impact of Canadian Estonians lay in their organised efforts to bring Estonia's plight to the attention of key political decision-makers in Canada.

The paper is based on author's MA thesis "Canadian Estonians' political activities in support of the restoration of Estonian independence, 1984–1991" (University of Tartu, 2023), <https://doi.org/10.58009/aere-perennius0146>.

**No publiskiem laukumiem līdz parlamentam:
Kanādas igauņu iestāšanās par Igaunijas neatkarības atjaunošanu**

Katarina Sofija Petsa (*Katariina Sofia Päts*)

Tartu Universitāte

Otrais pasaules karš un padomju okupācija noveda pie aptuveni 60 000 igauņu došanās bēgļu gaitās. Ap 13 000 personu apmetās Kanādā, veidojot trešo lielāko igauņu trimdas kopienu. Pēkšņais dzimtenes zaudējums veicināja centienus saglabāt igauņu identitāti un politiskās aktivitātes, kuru mērķis bija sniegt informāciju par padomju okupāciju. Lai koordinētu šos centienus, 1973. gadā Kanādā tika izveidota Igaunijas Centrālā padome.

Referātā galvenā uzmanība pievērsta laika posmam līdz Igaunijas neatkarības atgūšanai 1991. gadā. Apskatīti divi galvenie jautājumi – igauņu mainīgais stāvoklis Kanādā un viņu ietekme uz Kanādas politiku. Pētījums veikts, Ārzemju igauņu muzeja (*Museum of Estonians Abroad*) un Kanādas parlamenta arhīva materiāliem piemērojot avotu kritisko metodi.

Kanādā igauņi sadarbojās ar citām Austrumeiropas kopienām, pārstāvēt antikomunistiskus viedokļus. Kā Kanādas pilsoņi viņi kontaktējās ar politiķiem un amatpersonām. Galvenais šādas sadarbības notikums bija ikgadējais Baltijas vakars Parlamenta pakalnā. Katru gadu igauņi rīkoja arī vairākas masu demonstrācijas, lai piesaistītu plašākas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu uzmanību. Pasākumu fokusā bija neatzīšanas politikas saglabāšana un Padomju Savienībā īstenoto cilvēktiesību pārkāpumu izcelšana.

Baltijas jautājums ieguva īpašu ievērību 1991. gada janvārī, kad padomju militārie spēki uzbruka civiliedzīvotājiem Viļņā un Rīgā. Notikumi apstiprināja Baltijas kopienu ilggadējās bažas, stiprinot šo cilvēku grupu viedokļa uzticamību. 1991. gada 20. augustā Igaunija pasludināja neatkarību, un Kanāda to atzina 26. augustā, septembrī nodibinot diplomātiskās attiecības. Baltijas kopienu pūles nodrošināja Kanādas atbalstu Baltijas valstu neatkarībai un prioritizēja tās palīdzības sniegšanu reģionam. Kanādas igauņu ietekme slēpās viņu organizētajos centienos pievērst Kanādas galveno politisko lēmumu pieņēmēju uzmanību uz Igaunijas bēdīgo stāvokli.

Referāta informācijas bāzi veido autore maģistra darbs “Kanādas igauņu politiskā darbība (1984–1991) par labu Igaunijas neatkarības atjaunošanai” (Tartu Universitāte, 2023), <https://doi.org/10.58009/aere-perennius0146>.

Coverage of the Boxer Rebellion in China by the Newspaper *Dienas Lapa* in 1900

Nadīna Rode

Faculty of Humanities, University of Latvia

The 19th century in the Baltic Provinces of the Russian Empire was a time full of rapid changes and events, as a result of which, at the end of the century, part of the Latvian society had turned from agrarian to urban, many of its members had received education, as well as developed an interest in not only what was happening in its immediate vicinity, but also in the world. In China the influence of foreigners, the spread of Christianity, inability to implement modern reforms, etc. led to various conflicts throughout the 19th century. Dissatisfaction with foreign influence in China reached its peak in 1899–1901, during the Boxer Rebellion, when various secret rebel groups supported by the Empress-Dowager attacked foreigners living in China with the aim of driving them out of the country.

The aim of the paper is to determine the degree of awareness of the reader of the daily newspaper *Dienas Lapa* and the way in which information about events abroad was reflected, based on the example of the coverage of the Boxer Rebellion in China in 1900, through analysing the regularity, scope, sources, and accuracy of the published information in accordance with the course of the real events. *Dienas Lapa* was a progressive daily newspaper of the time, it was able to offer the reader the most current information by delivering it in the shortest period of time. Its target audience included city residents – the most educated factory workers, as well as young people interested in Western culture, politics, social issues of their time, etc.

Obtaining information from telegraph agencies, foreign newspapers and in some cases – Latvians living in China, *Dienas Lapa* covered the events in China throughout the year 1900. Starting from April, when the situation in China gradually escalated, news is published at least once a week. The fact that in 1900 a daily newspaper regularly published information about the current developments in China shows the growing importance of China in the world context, the ability of the Latvian press to reflect the most current world developments, and the public's interest in them.

Bokseru sacelšanās Ķīnā atspoguļojums laikrakstā “Dienas Lapa” 1900. gadā

Nadīna Rode

Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

19. gadsimts Krievijas impērijas Kurzemes un Vidzemes guberņās ir bagāts ar straujām pārmaiņām un notikumiem, kuru rezultātā, to noslēdzot, daļa latviešu sabiedrības no agrāras bija kļuvusi par urbānu, daudzi tās locekļi bija ieguvuši izglītību, kā arī pieauga iedzīvotāju interese par notiekošo ne tikai tiešā tuvumā, bet arī pasaulē. Ķīna 19. gadsimtā bija spiesta intensificēt savu sadarbību ar rietumvalstīm. Lielā ārvalstnieku ietekme, kristietības izplatīšanās, nespēja īstenot modernas reformas u. c. faktori noveda pie dažādiem konfliktiem visa gadsimta garumā. Neapmierinātība ar ārvalstu ietekmi Ķīnā savu kulmināciju sasniedza 1899.–1901. gadā Bokseru sacelšanās laikā, kad Ķīnas imperatora atraitnes atbalstītas dažādas slepenas dumpinieku grupas uzbruka Ķīnā mītošajiem ārvalstniekiem ar mērķi padzīt viņus no valsts.

Referāta mērķis ir konstatēt dienas avīzes “Dienas Lapa” lasītāja informētības pakāpi un veidu, kā informācija par notikumiem ārzemēs atspoguļota, balstoties uz Bokseru sacelšanās Ķīnā atspoguļojuma 1900. gadā piemēru, raksturojot publicētās informācijas regularitāti, apjomu, avotus un precizitāti atbilstoši reālo notikumu gaitai. “Dienas Lapa” bija savam laikam progresīvs dienas laikraksts, kas spēja lasītājam piedāvāt aktuālāko informāciju, to piegādājot visīsākajā laika posmā. Tā mērķauditorija bija pilsētnieki – izglītotākie rūpnīcu strādnieki, kā arī gados jauni cilvēki ar interesi par Rietumu kultūru, sava laika politiku, sociālo problemātiku u. c.

Iegūstot informāciju no telegrāfa aģentūrām, ārvalstu laikrakstiem un dažos gadījumos – no Ķīnā mītošajiem latviešiem, “Dienas Lapa” visa 1900. gada garumā atspoguļoja Ķīnā notiekošo, īpaši sākot no aprīļa, kad situācija Ķīnā pakāpeniski saasinājās, un jaunumi tika publicēti vismaz reizi nedēļā. Fakts, ka 1900. gadā dienas laikrakstā regulāri tika publicēta informācija par Ķīnā aktuālajām norisēm, liecināja par Ķīnas nozīmības pieaugumu pasaules kontekstā, latviešu preses spēju atspoguļot aktuālākās pasaules norises un sabiedrības interesi par tām.

Challenges Faced by the Governor-General of Indochina Jules Brévié (1936–1939)

Rachid Touaoula

Aix-Marseille University

The leading executive of the French colonial empire during the 1930s, Jules Brévié, was a technician recognised for his efficiency and knowledge of French administration. By exploring French archives during the occupation of Indochina and analysing Brévié's mandate, this paper aims to focus on his policies in Indochina.

As a loyal socialist, his actions led to the implementation of an economic policy aimed at improving the living conditions of the peasantry through land reform. Indeed, the effects of the Great Depression were still noticeable: increasing misery among rural populations and famine in many regions.

Moreover, Brévié had to find a way to limit dissent. Since he was not an obtuse idealist, he was able to demonstrate pragmatism when it came to addressing the internal security issues provoked by the nationalists joined by communists in resistance to French oppression. The nationalist movement caused panic as far away as metropolitan France. The repression by the Brévié government was immense and put an end to all revolutionary illusions. But Brévié had to focus on the main threat – that of the Japanese Empire.

According to Brévié, only a strengthening of the governor-general's powers, particularly on the military level, could enable a response to the Japanese threat. Facing opposition from the French government and anticipating the Japanese victory over French forces, he proposed to evacuate the country along with the entire French administration. However, even this proposal was rejected by the French central government, which dismissed him, and General Georges Catroux was chosen to succeed him.

His tenure bears witness to the context of the time, as civil servants attempted to preserve French colonial interests, even though the failings of the central state and political instability continuously demonstrated the shortcomings of the state.

Indoķīnas ģenerālgubernatora Žila Brevjē (*Jules Brévié*) izaicinājumi (1936–1939)

Rahids Tuaula (*Rachid Touaoula*)

Eksas–Marseļas Universitāte

Francijas koloniālās impērijas vadošais izpildvaras parstāvis 20. gadsimta 30. gados Žils Brevjē bija tehniķis, kuru pazina, pateicoties viņa efektivitātei un zināšanām par Francijas pārvaldi. Izpētot Francijas arhīva dokumentus attiecināmus uz Indoķīnas okupāciju un analizējot viņa pilnvaras, šī referāta mērķis ir pievērsties Žila Brevjē politikai Franču Indoķīnā.

Atbalstot sociālisma idejas, viņa rīcības rezultātā tika īstenota ekonomiskā politika, kuras mērķis bija uzlabot zemnieku dzīves apstākļus ar zemes reformas palīdzību. Pasaules ekonomiskās krīzes ietekme joprojām bija jūtama – lauku iedzīvotāju vidū pieauga nabadzība, un daudzos reģionos bija bads.

Turklāt Brevjē bija jāatrod veids, kā ierobežot Francijas kolonijā valdošās domastarpības. Nebūdams akls ideālists, viņš spēja demonstrēt pragmatismu, kad runa bija par iekšējo drošību, kuru apdraudēja nacionālistu kustība un komunisti, kuri pretojās Francijas varai. Brevjē valdības īstenotās represijas bija ievērojamas un pielika punktu visām revolucionārajām ilūzijām. Turklāt viņam bija jākoncentrējas uz galvenajiem draudiem – Japānas impēriju.

Saskaņā ar Brevjē uzskatiem tikai ģenerālgubernatora pilnvaru nostiprināšana, īpaši militārā līmenī, varēja ļaut reaģēt uz Japānas draudiem. Saskaņoties ar Francijas valdības pretestību un paredzot Japānas uzvaru pār Francijas spēkiem, viņš ierosināja kopā ar visu Francijas administrāciju evakuēties no valsts. Tomēr Francijas centrālā valdība noraidīja arī šo priekšlikumu, atlaižot Brevjē un viņa vietā amatam izvēloties ģenerāli Žoržu Katrū.

Brevjē pilnvaru laiks liecināja par attiecīgā laikmeta kontekstu, ierēdņiem cenšoties saglabāt Francijas koloniālās intereses, lai gan centrālās valsts neveiksmes un politiskā nestabilitāte nepārtraukti atspoguļoja valsts nepilnības.

**Ideological Reflection of the Republican Faction of the Spanish Civil War in
Periodicals of Left-Wing Political Parties of the Republic of Lithuania
from 1936 to 1939**

Gabrielius Sužiedėlis

Kaunas City Museum

In 1936, the Spanish Civil War, one of the most important conflicts of the 20th century, broke out. It can be viewed as a concentrated cluster of political ideas of the time. One of the factions of the war, the Republicans, like their adversaries, were ideologically colourful and disjointed and received various forms of support or criticism from almost all continents. In this case, the Republic of Lithuania is no exception. After briefly analysing the ideological aspects of the Republican Faction of the Spanish Civil War, the aim of this paper is to reveal how these aspects were reflected in both legal and illegal periodicals of political powers of the Republic of Lithuania favourable to the faction from 1936 to 1939. To show a wider context, the positions of the Lithuanian political groups themselves – the Lithuanian Popular Peasants' Union, the Social Democratic Party of Lithuania, and the Communist Party of Lithuania – are also discussed. It is important to stress that during this period the activities of these parties were restricted by the authoritarian regime of Antanas Smetona, therefore they will be defined from a broader chronological perspective. Apart from traditional historical methods, the presentation also uses the classical S. M. Lipset and S. Rokkan's Cleavage theory, modified to meet the research needs.

In the case of the political groups of the Republican Faction, the research confirmed the particularly large number and diversity. The paper also indicates relative moderation and caution of the Lithuanian political parties and avoidance of radical changes. In the case of Lithuanian periodicals, the tendency of certain publications, compared to the parties they represent, to radicalise their positions or to express them more moderately due to external political circumstances became apparent. The paper also highlights the ideological identification of the press with certain Republican political groups and also the most significant cleavages.

**Republikāņu puses Spānijas pilsoņu karā ideoloģisks atspoguļojums Lietuvas
Republikas kreiso politisko partiju periodiskajos izdevumos no 1936. līdz
1939. gadam**

Gabrielius Sužiedelis (*Gabrielius Sužiedėlis*)

Kauņas pilsētas muzejs

1936. gadā sākās Spānijas pilsoņu karš – viens no nozīmīgākajiem 20. gadsimta militārajiem konfliktiem. To var uzskatīt par koncentrētu tā laika politisko ideju kopu sadursmi. Viena no karojošajām pusēm – republikāņi, tāpat kā viņu pretinieki, iekšēji bija ideoloģiski daudzveidīgi un sašķelti, un saņēma kā dažāda veida atbalstu, tā kritiku no gandrīz visiem kontinentiem. Šajā gadījumā Lietuvas Republika nebija izņēmums. Koncentrēti analizējot republikāņu puses ideoloģiskos aspektus Spānijas pilsoņu karā, šī referāta mērķis ir atklāt, kā tie atspoguļojās gan legālajos, gan nelegālajos Lietuvas Republikas politisko partiju periodiskajos izdevumos, kas bija labvēlīgi republikāņiem no 1936. līdz 1939. gadam. Lai atspoguļotu plašāku kontekstu, aplūkotas arī Lietuvas politisko grupu – Lietuvas Tautas zemnieku savienības, Lietuvas Sociāldemokrātiskās partijas un Lietuvas Komunistiskās partijas, nostājas. Svarīgi uzsvērt, ka attiecīgajā laika posmā partiju darbību ierobežoja Antana Smetonas autoritārais režīms, tāpēc konkrētās partijas tiks aplūkotas plašākā hronoloģiskā ietvarā. Bez tradicionālajām vēstures pētniecības metodēm referātā izmantota arī klasiskā S. M. Lipseta un S. Rokana šķelšanās (*Cleavage*) teorija, kas modificēta atbilstoši pētniecības mērķu sasniegšanas vajadzībām.

Pētījums apliecināja republikāņu puses politisko grupu īpaši lielo skaitu un dažādību. Referātā konstatēta arī Lietuvas politisko partiju relatīva mērenība, piesardzība un izvairīšanās no radikālām pārmaiņām. Lietuvas periodisko izdevumu gadījumā kļuva redzama atsevišķu publikāciju, salīdzinot ar laikrakstu pārstāvētajām partijām, tendence radikalizēt savas pozīcijas vai izpausties mērenāk ārpolitisko apstākļu dēļ. Referātā akcentēta arī preses ideoloģiskā identificēšanās ar atsevišķām republikāņu politiskajām grupām un būtiskākās šķelšanās.

Gilde, Amt, Bruderschaft? A Source-based Look on the Terminology of Craft Organisations in Medieval Livonian Towns

Rūta Bruževica

Tallinn University

In German-speaking historiography of medieval towns, including the Baltic Sea region and Livonia, the term ‘Zunft’ is commonly used for craft guilds, though it postdates these organisations. ‘Gilde’, on the other hand, often refers to merchant guilds or devotional groups. In English historiography, there has been significant debate over the term ‘guild’ and the need to distinguish between various types of guilds by name and function. This emphasis on differentiation may stem from the large populations of towns like those in England and Flanders, where the variety of organisations and the detail in records allowed for clearer distinctions. This situation differs in Livonian towns, where smaller populations resulted in fewer organisations that often had overlapping functions, which reflects in both the content and terminology of medieval craft statutes.

The work on my PhD research project transcribing all available medieval craft statutes of Riga and Tallinn has resulted in a comprehensive corpus compilation of this source type. Analysing the sources from both a qualitative and quantitative point of view allows a closer look at the terms defining these organisations used in the statutes by the crafts themselves. A corpus analysis of the craft statutes allows to join the discussion on the terminology of craft guilds in the context of Livonian towns and to determine to what extent the international discussions apply to their context.

The goal of the paper is to present the term groups used for craft organisations in towns of medieval Livonia and to discuss the possible reasons for their diversity in application based on the craft guild types and functions reflected by the statutes.

An analysis of the data of the corpus reveals that there are more than five different term groups used in the craft statutes to describe these groups. The terms used in the statutes often overlap, with some being present in nearly all the craft types, but some were used only for specific groups.

This work was supported by the Estonian Research Council grant (PRG1276) within the project “Digital Livonia: For a Digitally Enhanced Study of Medieval Livonia (c. 1200–1550)” at Tallinn University.

Ģilde, amats, brālība? Avotos balstīts skats uz amatnieku organizāciju terminoloģiju viduslaiku Livonijas pilsētās

Rūta Bruževica
Tallinas Universitāte

Vācvalodīgajā historiogrāfijā, tostarp Baltijas jūras reģionā un Livonijā, termins “cunfte” ir vispārpieņemts apzīmējums viduslaiku amatnieku organizāciju apzīmēšanai, kaut arī radies vēlāk par šīm organizācijām. “Ģilde” savukārt parasti apzīmē tirgotāju vai reliģiskās apvienības. Angliski rakstošajā historiogrāfijā termins “guild” tiek plaši apspriests, uzsverot nepieciešamību atšķirt ģildes pēc to nosaukumiem un funkcijām. Diskusijas nozīmīgumu, iespējams, ietekmējusi vēsturiskā situācija, piemēram, angļu un flāmu zemēs, kur pilsētu iedzīvotāju skaits bija krietni lielāks, līdz ar to arī plašāka organizāciju dažādība. Livonijas pilsētās iedzīvotāju skaits bija ievērojami mazāks, ietekmējot organizāciju skaitu, kā arī funkciju pārklāšanos, kas atspoguļojas amatu statūtos.

Apkopojot materiālus disertācijai, tika transkribēti visi viduslaiku Rīgas un Tallinas amatnieku statūti, kā rezultātā iegūts apjomīgs šo avotu teksta korpuss, ļaujot statūtus pētīt arī kvantitatīvi. Ar korpusa analīzes metodi iespējams palūkoties uz terminiem, kas oriģināli izmantoti amatnieku organizāciju statūtos, un pievienoties diskusijām par amatu organizāciju terminoloģiju Livonijas pilsētu kontekstā un noteikt, kādā mērogā starptautiskās diskusijas par terminu izmantojumu attiecināmas vietējā kontekstā.

Referāta mērķis ir prezentēt terminu grupas, kas tika izmantotas, lai definētu organizācijas viduslaiku Livonijas pilsētu amatu statūtos, un iztirzāt iespējamās iemeslus terminu dažādībai un pielietojumam atkarībā no organizācijas tipa un funkcijām.

Amatu statūtu korpusa analīze parāda, ka, lai aprakstītu amatnieku organizācijas, tika izmantotas vismaz piecas terminu grupas, kas bieži pārklājās, dažām esot sastopamām gandrīz visos statūtos, bet citām parādoties tikai specifisku organizāciju statūtos.

Šī publikācija tapusi Igaunijas Zinātnes padomes granta (PRG1276) un projekta “Digital Livonia: For a Digitally Enhanced Study of Medieval Livonia (c. 1200–1550)” ietvaros Tallinas Universitātē.

Floral Motifs in the Tile Decor of Art Nouveau Period Interiors in Riga

Agnese Tambaka

Art Academy of Latvia

The relevance of this research lies in the widespread use of industrially manufactured tiles in interiors and exteriors in the late 19th and early 20th centuries. Tile popularity increased in the mid-19th century, driven by Richard Prosser's dust-press patent, initially adapted for tile production in Great Britain and later in other parts of Europe. As a result, tiles became more durable, affordable, and accessible to a broader public. To date, no comprehensive study of this aspect of architectural ceramics in Latvia has been conducted.

The aim of this research is to identify, analyse, and attribute the wall and floor tiles preserved in the vestibules of Art Nouveau period buildings in Riga, with a specific focus on plant motifs. This research will allow for integrating the heritage preserved in the city into the broader European context of architectural ceramics and contribute new, previously unexplored data on the production of cement floor tiles in Riga. Additionally, the study will reconstruct the tile trade by identifying the most significant tile distributors in Riga.

Nearly 300 vestibules with tile dados have been preserved in the interiors of Art Nouveau period buildings in Riga. The characteristic floral motifs of the era (water lilies, irises, etc.) are not dominant. Instead, the majority of tile décor features neoclassical motifs inspired by antiquity. This is likely due to the high cost of producing new tile molds and the public demand for established patterns. In the few examples featuring floral motifs, one can observe the stylistic evolution of Art Nouveau – from highly sinuous lines to more geometric representations, as well as motif combinations. The wall tiles identified in Riga's interiors were manufactured in various Western European factories, most of them in Germany, whereas the floor tile production represents a different pattern: most stoneware floor tiles were produced in the territory of the present-day Poland, while cement floor tiles were manufactured in Riga.

Floras motīvi flīžu dekorā jūgendstila perioda interjeros Rīgā

Agnese Tambaka

Latvijas Mākslas akadēmija

Pētījuma tēmas aktualitāte ir saistāma ar industriāli ražotu flīžu plašo izmantojumu gan eksterjeros, gan interjeros 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā. Tās savu popularitāti ieguva jau 19. gs. vidū, pateicoties Ričarda Prosera preses patentam, ko flīžu izgatavošanai pielāgoja Lielbritānijā. Vēlāk šo presi izmantoja arī citur Eiropā. Rezultātā flīzes kļuva izturīgākas, lētākas un plašāk pieejamas. Līdz šim izvērstu pētījumu par šo Latvijas teritorijā saglabājušos būvkeramikas daļu iztrūkst.

Referāta mērķis ir apzināt, analizēt un atributēt, integrējot Eiropas būvkeramikas kontekstā, Rīgas jūgendstila perioda namu vestibilos un kāpņu telpās saglabājušās sienas un grīdas flīzes, pievēršoties tieši floras (augu valsts) motīviem, kā arī no pieejamiem datiem rekonstruēt flīžu tirdzniecību Rīgu, nosaucot būtiskākos flīžu ražotājus un izplatītājus pilsētā.

Rīgas jūgendstila perioda namu interjeros saglabājušies nepilni 300 parādes interjeri, kuru apdarē izmantotas flīzes. Neskatoties uz periodam raksturīgajiem laikmetīgajiem floras motīviem (ūdensrozes, īrisi u. c.), flīžu dekorā tie nav dominējoši. Flīžu dekorā Rīgā vairumā ir saglabājušās sienas flīzes ar neoklasicisma motīviem, kur ierosmes gūtas antīkajā senatnē. Domājams, ka tas saistāms gan ar jaunu flīžu veidņu izgatavošanas augstajām izmaksām, gan ar sabiedrības pieprasījumu pēc labi pazīstamiem klasiskiem motīviem. Nedaudzos piemēros ar floras motīviem saskatāma jūgendstila stilistiskā attīstība – sākotnēji izteikti vijīgas līnijas, vēlāk ģeometrizēti attēlojumi, kā arī motīvu kombinācijas, kas novedušas pie jaunu kompozīciju sintēzes. Rīgas interjeros apzinātās sienas flīzes ir ražotas vairākās Rietumeiropas rūpnīcās, vairums – Vācijā. Atšķirīga situācija paveras grīdas flīžu mantojumā, kur vairums akmens masas grīdas flīzes ir ražotas mūsdienu Polijas teritorijā, kamēr cementa grīdas flīzes ir ražotas Rīgā.

Shrove Tuesday Carnival in Samogitia (Lithuania) in the Late 20th Century

Irma Žasytienė
Klaipeda University

Traditions in Lithuania have long been subject to changes influenced by modernisation, politics, societal norms, and values. During the Soviet regime, Lithuanian traditions were suppressed and regulated, but by the 1970s, they began to revive. This revival is also seen in the masked tradition of the winter carnival, Shrove Tuesday (farewell to winter).

This tradition remained strong in Samogitia (Žemaitija) in the first half of the 20th century, with much ethnographic information from the interwar period coming from this region. After the war, people naturally wanted to continue it. Shrove Tuesday was one of the most community-centred traditions. The Soviets heavily interfered in calendar holidays but based events on local customs. How was this tradition continued and revived in the late 20th century? How was it presented to society and authorities? What restrictions were imposed, and how were they circumvented?

This paper shares material collected during ethnographic research from 2019 to 2024. Seventy informants from Samogitia were interviewed. About 40 % of respondents shared data on Shrove Tuesday (or Winter Farewell) celebrations from the late 20th century, recalling events held in collective farms. The goal is to show how the elements of the carnival changed due to political, economic, and other circumstances.

Using C. J. Geertz's cultural interpretation approach, the paper analyses photos from respondents and local history works to present the structure, characters, and themes of Shrove Tuesday in the late 20th century. By comparing this with earlier research, the study recognises new elements that emerged and structural changes influenced by the time.

Despite political and economic challenges, the continuity of the tradition in Samogitia in the late 20th century was ensured both artificially and creatively, adapting to older customs. While the carnival's structure and themes were largely preserved, new characters and scenarios emerged. Certain actions during the festival were restricted as they could pose a threat to authorities. However, these changes allowed Shrove Tuesday to adapt and ultimately fostered the tradition's further development.

Treknās otrdienas (*Shrove Tuesday*) karnevāls Žemaitijā (Lietuvā) 20. gadsimta beigās

Irma Žasitiene (*Irma Žąsytienė*)
Klaipėdas Universitāte

Tradīcijas Lietuvā jau sen ir pakļautas modernizācijas, politikas, sabiedrības normu un vērtību ietekmētām izmaiņām. Padomju režīma laikā lietuviešu tradīcijas tika apspiestas un regulētas, bet 20. gs. 70. gados tās sāka atdzimt. Šī atjaunotne ir redzama arī ziemas karnevāla masku tradīcijā Treknajā otrdienā (*Shrove Tuesday*; atvadīšanās no ziemas).

20. gadsimta pirmajā pusē Žemaitijā šī tradīcija saglabājās spēcīga, sniedzot bagātīgu etnogrāfisko informāciju par starpkaru periodu. Likumsakarīgi pēc kara cilvēki vēlējās to turpināt. Treknā otrdiena bija viena no uz kopienas centrētākajām tradīcijām. Padomju režīms ievērojami ierobežoja agrāk kalendārā atzīmēto svētku svinēšanu, pasākumus balstot uz vietējām paražām. Referātā meklētas atbildes uz sekojošiem jautājumiem: Kā šī tradīcija tika turpināta un atdzīvīnāta 20. gadsimta beigās? Kā tā tika pasniegta sabiedrībai un varas iestādēm? Kādi ierobežojumi tika noteikti, un kā tie tika apietī?

Referātā atspoguļota informācija, kas savākta etnogrāfiskajos lauka pētījumos laikā no 2019. līdz 2024. gadam. Tika aptaujāti septiņdesmit Žemaitijas iedzīvotāji. Aptuveni 40 % aptaujāto dalījās ar datiem par 20. gadsimta beigu Treknās otrdienas (jeb atvadīšanās no ziemas) svinībām, atgādinot par kolhozos rīkotajiem pasākumiem. Referāta mērķis bija atainot, kā karnevāla elementi mainījās politisko, ekonomisko un citu apstākļu ietekmē.

20. gadsimta beigu Treknās otrdienas svinību struktūras, rakstura un tematikas atspoguļošanai referātā, izmantojot K. D. Gīrca kultūras interpretācijas pieeju, analizētas fotogrāfijas un novadpētnieku darbi. Salīdzinājumā ar senākiem pētījumiem, atpazīti jaunradītie elementi un perioda ietekmētās strukturālās izmaiņas.

Neskatoties uz politiskiem un ekonomiskiem izaicinājumiem, tradīcijas pēctecība Žemaitijā 20. gadsimta beigās tika nodrošināta gan mākslīgi, gan radoši, pielāgojoties senākām paražām. Kamēr karnevāla struktūra un tēmas lielā mērā tika saglabātas, tika ieviesti jauni tēli un scenāriji. Atsevišķas darbības festivāla laikā tika ierobežotas, jo varas iestādes tās varētu uztvert kā draudus. Tomēr šīs izmaiņas ļāva pielāgot Treknās otrdienas svinēšanu padomju varas apstākļiem un veicināja tradīcijas tālāku attīstību.

Midwives in Dorpat (Jurjev) University

Lembi Anepaio

Tallinn University

The paper examines schooling midwives during the 19th century and up to the First World War. Midwives were actually the first women to be taught in the University of Dorpat (now Tartu), and the midwives working as teachers were the first lecturers. Although they were neither acknowledged as students, nor as lecturers, their impact and their numbers in the society of Livonian Governorate grew with time.

It is often overlooked that many women earned a living outside their home or helped to support their families financially in the 19th century, which is commonly seen as time when respectable women stayed home with children. At that time, a lot of people struggled, in middle but also in upper classes, to fulfil that societal expectation. In the Russian Empire, upper elites in the monarchy were worried about the number of children dying during childbirth and being therefore wasted as future peasants and soldiers. Proper schooling for midwives was supposed to lessen that problem, University of Dorpat being one of the places to offer the training.

Based on systemising and analysing all the midwives' files, who did or tried to become a midwife in Dorpat University before the First World War, I will argue that the numbers of working women were greater and growing faster and earlier than previously thought. Materials also shed light on the lives of middle class and Kleindeutsche (smaller German) women, also married women and women not belonging to the peasant strata, but merchants' and craftsmen' wives and women belonging to the burgher class, whose lives and choices have otherwise been hard to trace.

These findings show, how the rules changed for becoming a midwife, how it was one of the jobs that was seen appropriate for mostly married women (but not exclusively!) as opposed to becoming a governess, which meant either never marrying or quitting after becoming married. A shift in women's nationalities, who became a licensed midwife, also can be seen.

Vecmātes Tērbatas (Jurjevas) universitātē

Lembi Anepaio

Tallinas Universitātē

Referātā aplūkota vecmāšu apmācība 19. gadsimtā un 20. gadsimtā līdz Pirmajam pasaules karam. Vecmātes faktiski bija pirmās sievietes, kuras mācījās Tērbatas Universitātē (tagad Tartu), un vecmātes kā pasniedzējas bija pirmās sievietes, kas lasīja lekcijas. Lai gan šīs profesijas pārstāves netika atzītas ne kā studentes, ne kā pasniedzējas, viņu ietekme un skaits Vidzemes guberņas sabiedrībā laika gaitā pieauga.

Bieži tiek aizmirsts, ka 19. gadsimtā, kuru parasti uzskata par laiku, kad respektablas sievietes palika mājās ar bērniem, daudzas sievietes pelnīja iztiku ārpus mājas vai palīdzēja finansiāli uzturēt ģimeni. Tolaik daudzi gan vidusslāņa, gan augstākās sabiedrības pārstāvji saskārās ar grūtībām piepildīt sabiedrības attiecīgās cerības. Krievijas impērijā monarhijas augstākā elite bija noraizējusies par dzemdībās mirušo bērnu skaitu, augstās mirstības dēļ zaudējot potenciālos nākotnes zemniekus un karavīrus. Pareizai vecmāšu izglītībai vajadzēja mazināt šo problēmu. Tērbatas Universitātē bija viena no vietām, kur piedāvāja šādu apmācību.

Sistematizējot un analizējot informāciju no kartotēkas par visām pirms Pirmā pasaules kara Tērbatas Universitātē studējošām vecmātēm, referātā konstatēts, ka strādājošo sieviešu skaits bija lielāks un pieauga ātrāk un agrāk, nekā tika uzskatīts iepriekš. Materiāli atspoguļo arī vidusšķiras un mazvāciešu (*Kleindeutsche*), kā arī precēto sieviešu un zemnieku slānim nepiederošo – tirgotāju un amatnieku sievu un pilsonisko grupu – sieviešu dzīves, kuru dzīvesstāstus un izvēles līdz šim bijis grūti apzināt.

Pētījuma rezultāti atspoguļo, kā mainījās noteikumi, lai kļūtu par vecmāti, un ka tas – atšķirībā no guvernantes darba, kas nozīmēja neprecēšanos vai profesijas atstāšanu pēc kāzām –, bija viens no amatiem, kas tika uzskatīts par piemērotu pārsvarā precētām sievietēm (bet ne tikai!). Konstatējamas arī izmaiņas licencētu vecmāšu etniskajā sastāvā.

**“The Life Stories of Women Have Always Been Difficult”:
Work and Family Balance in the Life Stories of Estonian Women**

Marilyn Mägi
Estonian Literary Museum

This paper examines the relationship between work and family life in the life stories of Estonian women born in the first half of the 20th century, based on materials from the Estonian Literary Museum’s EKLA collection 350. The analysis focuses on 15 life stories, written mostly in response to the museum’s thematic call in 1995. As women, they faced various challenges, including balancing work and family life, which revealed diverse strategies and forms of resilience.

Studying women’s life stories provides an important contribution to social history by uncovering the voices of marginalised groups and the complexities of their lives. Feminist historiography (Scott 1986; Smith 1987) emphasises that analysing women’s life narratives helps to reveal the influence of established social structures on women’s daily lives. Within the framework of women’s history, the issue of balancing work and family life has been critical, exposing women’s economic dependency and the expanded meaning of emotional labor (Hochschild 1989).

The paper presents analysis of how the authors of these life stories perceived and described the connections between their work and family lives, using qualitative thematic analysis. The paper addresses how thoroughly women discussed both their work and family life in their life stories, to what extent they highlighted conflicts between these spheres, and what evaluations they provided for each of those aspects of their lives.

The themes in these life stories include contradictions between professional obligations and family demands. Despite the Soviet regime’s emphasis on gender equality, the demands on women’s participation in both work and family life often conflicted. This tension between work and family life has been a constant theme in women’s experiences, highlighting the importance of gender roles in 20th century Estonian history.

**“Sieviešu dzīvesstāsti vienmēr ir bijuši sarežģīti”:
darba un ģimenes līdzsvars igauņu sieviešu dzīvesstāstos**

Marilina Megi (*Marilyn Mägi*)

Igaunijas Literatūras muzejs

Referātā tiks aplūkota saikne starp darbu un ģimenes dzīvi 20. gadsimta pirmajā pusē dzimušo igauņu sieviešu dzīvesstāstos, kā avotu bāzi izmantojot Igaunijas Literatūras muzeja EKLA 350. kolekcijas materiālus. Padziļināti analizēti 15 dzīvesstāsti, kas rakstīti, galvenokārt atsaucoties uz muzeja tematisku aicinājumu 1995. gadā. Konkrētās sievietes saskārās ar dažādiem izaicinājumiem, to starpā grūtībām līdzsvarot darba un ģimenes dzīvi, atklājot dažādas noturības stratēģijas un formas.

Sieviešu dzīvesstāstu izpēte sniedz nozīmīgu ieguldījumu sociālajā vēsturē, ļaujot sadzirdēt marginalizēto grupu balsis un atklājot attiecīgo personu dzīves sarežģītību. Feministiskā historiogrāfija (Scott 1986; Smith 1987) uzsver, ka sieviešu dzīves naratīvu analīze palīdz atklāt izveidoto sociālo struktūru ietekmi uz sieviešu ikdienas dzīvi. Sieviešu vēstures ietvaros jautājums par darba un ģimenes dzīves līdzsvaru ir bijis īpaši nozīmīgs, atainojot sieviešu ekonomisko atkarību un emocionālā darba nozīmi.

Referātā, izmantojot tematisko analīzi, pētīts, kā dzīvesstāstu autores uztvēra un aprakstīja savas darba un ģimenes dzīves saiknes. Aplūkots, cik rūpīgi sievietes savos dzīvesstāstos apsprieda gan savu darbu, gan ģimenes dzīvi, cik lielā mērā viņas akcentēja konfliktus starp šīm jomām un kādus vērtējumus sniedza katram no šiem savas dzīves aspektiem.

Aplūkotie dzīvesstāsti ietver pretrunas starp profesionālajiem pienākumiem un ģimenes vajadzībām. Neskatoties uz padomju režīma uzsvāru uz dzimumu līdztiesību, prasības par sieviešu līdzdalību gan darbā, gan ģimenes dzīvē bieži vien bija pretrunīgas. Šī spriedze starp darbu un ģimenes dzīvi ir bijusi nemainīga tēma sieviešu pieredzē, uzsverot dzimumu lomu nozīmi 20. gadsimta Igaunijas vēsturē.

Gustavs Tūrs' Efforts to Preserve the Evangelical Lutheran Church under the Conditions of Total Sovietisation in Latvia

Anta Veismane

Faculty of Humanities, University of Latvia

After the forced removal of Archbishop Kārlis Irbe, the Evangelical Lutheran Church of Latvia (ELCL) found itself in an existentially difficult situation within the territory of the Latvian Soviet Socialist Republic. Sixty-three percent of the clergy who had served in interwar Latvia had either emigrated or been repressed. Upon assuming the position of Archbishop of the ELCL, Gustavs Tūrs made numerous attempts to establish a Theological Institute, a seminary, or theology courses to address the shortage of spiritual care personnel. In his efforts to secure the approval of the totalitarian Soviet authorities for such organisational activities, he actively participated in various organisations established by the Soviet occupation regime, such as the Peace Committee, and sought to align the internal life of the Church, including its liturgy, with the ideological directives of the totalitarian regime. To achieve this, he sought to simultaneously grant the Church more autonomy and non-canonically legitimise its new leadership by drafting a new constitution and proposing a Church council composition acceptable to the Soviet authorities for approval.

The aim of this paper is to characterise, using materials from the Latvian State Archive, the ELCL Consistory Archive, and other sources, how the compromises made by Gustavs Tūrs both satisfied the Soviet authorities and simultaneously allowed the Church to continue its operations, at least partially, and legitimise itself under the conditions of a totalitarian, atheistic state. The 20 years that Gustavs Tūrs spent as Archbishop of the ELCL were highly significant for the Church's survival and require further research that more comprehensively evaluates Tūrs' complex and controversial personality. The image of Gustavs Tūrs in scholarly literature and the press does not align with the descriptions found in archival sources.

Gustavs Tūrs actively worked to achieve international legitimisation of the new structure of the ELCL in relation to Lutheran Churches in other countries and to establish stable canonical ties with them, even though these were strictly controlled by the Soviet authorities.

Gustava Tūra centieni saglabāt evaņģēliski luterisko Baznīcu Latvijas totālās sovetizācijas apstākļos

Anta Veismane

Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

Pēc arhibīskapa Kārļa Irbes piespiedu atcelšanas no amata Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīca (LELB) Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas teritorijā nonāca eksistenciāli smagā situācijā. 63 % mācītāju, kas bija kalpojuši starpkaru Latvijā, bija emigrējuši vai represēti. Gustavs Tūrs, ieņemot LELB arhibīskapa amatu, daudzkārt mēģināja panākt LELB Teoloģijas institūta, mācītāju semināra vai teoloģijas kursu dibināšanu, lai atrisinātu garīgās aprūpes personāla trūkumu. Cenšoties panākt totalitārās padomju varas piekrišanu tādām organizatoriskajām aktivitātēm, viņš aktīvi iesaistījās dažādās PSRS okupācijas varas dibinātajās organizācijās, piemēram Miera komitejā, kā arī centās pieskaņot Baznīcas iekšējo dzīvi un pat liturģiju totalitārās varas ideoloģiskajām nostādnēm. Lai to realizētu, viņš centās vienlaikus autonomizēt un nekanoniski leģitimizēt Baznīcas jauno vadību, izstrādājot jauno Satversmi un izvirzot apstiprināšanai padomju varai pieņemamu Baznīcas virsvaldes sastāvu.

Ziņojuma mērķis ir, izmantojot Latvijas Valsts arhīva, LELB Virsvaldes arhīva un citu avotu materiālus, raksturot, kā Gustava Tūra pieļautie kompromisi gan apmierināja padomju varu, gan vienlaikus radīja iespēju Baznīcai vismaz daļēji turpināt savu darbību un leģitimizēties totalitārās, ateistiskās valsts varas apstākļos. Gustava Tūra LELB arhibīskapa amatā pavadītie 20 gadi bija ļoti nozīmīgi Baznīcas funkcionēšanas saglabāšanā un prasa pētījumus, kuros ir daudzpusīgāk jāizvērtē G. Tūra sarežģītā un pretrunīgā personība. G. Tūra tēls zinātniskajā literatūrā un periodikā nesakrīt ar avotos atrodamiem aprakstiem.

G. Tūrs aktīvi darbojās, lai panāktu jaunā LELB formāta leģitimizāciju arī starptautiski, sadarbībā ar citu valstu luteriskajām Baznīcām un izveidotu, kaut gan padomju varas stingri kontrolētus, tomēr stabilus kanoniskus sakarus ar tām.

Bronzas laikmeta ainavas veidošanās Lubāna līdzenumā (1800.–500. g. p. m. ē.)

Enija Zaķe

Latvijas vēstures institūts, Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

Arheoloģisko ainavu pētniecības aktualitāti definē tās sniegtās iespējas noteikt ainavas veidošanās attīstību un cēloņsakarības. Tā ļauj rekonstruēt ikdienas dzīvi aizvēsturē un izprast to, kā apkārtējā vide mijiedarbojās ar cilvēkiem. Lubāna ezera apkārtnes pētniecība galvenokārt veikta akmens laikmeta kontekstā. Līdz šim nav pilnvērtīgi izprasta bronzas laikmeta ainavas attīstība un tās veidošanās kritēriji. Bronzas laikmeta izpēte sniedz pienesumu teritorijas ainavas attīstības analīzei aizvēsturē.

Lubāna līdzenumā aplūkotajā periodā bija apdzīvotas apmēram 14 dzīvesvietas. Pēc arheoloģiskā materiāla ir iespējams noteikt, ka agrajā bronzas laikmetā šajā teritorijā apdzīvotas septiņas apmetnes, bet vēlajā – piecas un divi pilskalni.

Šo vēstures posmu raksturoja ekonomiskas un ideoloģiskas izmaiņas, iepriekš nebijušu sociālu un politisku formu parādīšanās. Klimata maiņa izraisīja pakāpenisku ūdens līmeņa celšanos Lubāna baseinā un apkārtējās teritorijas applūšanu.

Pētījuma mērķis ir noteikt senās ainavas veidošanās apstākļus, apskatot to, kādi faktori ietekmēja teritorijas apdzīvotības struktūras izveidi bronzas laikmetā. Ar datu statistisko analīzes metodi apkopoti un analizēti iepriekš veiktie pētījumi un arheoloģiskais materiāls. Izmantojot kartogrāfijas metodi, izveidotas kartes, kurās atainots dzīvesvietu izvietojums bronzas laikmetā.

Ainavas veidošanos bronzas laikmetā ietekmēja klimata maiņa. Ūdens līmeņa paaugstināšanās noteica izmaiņas dzīvesvietu ierīkošanā. Klimata pasliktināšanās nelabvēlīgi ietekmēja dzīvnieku populāciju. Ainavas izveidi noteica zemkopības attīstība un jauni priekšstati par apkārtējo vidi. Vēlajā bronzas laikmetā parādījās jauns dzīvesvietu veids – pilskalni (Brikuļi, Lisiņas).

Formation of the Bronze Age Landscape in Lubāns Plain (1800–500 BC)

Enija Zaķe

Institute of Latvian History, Faculty of Humanities, University of Latvia

The research of archaeological landscapes is relevant, it allows determine the development and causal relationships in landscape formation. Research of Lake Lubāns area primarily refers to the Stone Age. So far, the development of the Bronze Age landscape and its formation criteria have not been fully understood. The research of the Bronze Age contributes to the analysis of the landscape development of the territory in prehistory.

In the period under discussion, about 14 settlements in Lubāns Plain were populated. Based on the archaeological material, it is possible to determine that in the Early Bronze Age, seven settlements were inhabited in the area, while in the Late Bronze Age, five settlements and two hillforts were populated.

During this period, economic and ideological changes occurred, new social and political forms emerged. As climatic conditions shifted, the water level in Lubāns basin gradually rose, leading to the flooding of the surrounding areas.

The aim of the research is to determine the conditions influencing the formation of the ancient landscape, examining the factors that influenced the creation of the inhabitation structure of the territory in the Bronze Age.

Using statistical and data analysis methods, previously conducted research and archaeological material were collected and analysed. The cartographic method was employed to create maps showing the locations of settlements during the Bronze Age.

Climate change significantly influenced landscape formation during the Bronze Age. The rise of the water level determined changes in the establishment of the settlements. Landscape formation was defined by the development of agriculture and new perceptions of the surrounding environment. The Late Bronze Age saw the appearance of a new type of settlement – hillforts (Brikuļi, Lisiņas).

Valmieras viduslaiku pils teritorijā arheoloģiski iegūto keramikas trauku izpētes potenciāls

Baiba Lūsiņa

Valmieras muzejs

Valmieras viduslaiku pils teritorijā arheoloģiskā izpēte periodiski notikusi kopš 1937. gada. Iegūts ievērojams skaits senlietu, būvmateriālu un arī keramikas priekšmetu, tostarp trauku lauskas. Līdzšinējie pētījumi par Valmieras pili lielākoties saistīti ar atsevišķu izrakumu materiālu analīzi. Arheologi Tatjana Berga, Rūdolfs Brūzis un citi savās publikācijās lielāku uzsvaru liek uz senlietu atradumiem, celtnēm un atsevišķiem objektiem pils teritorijā. Taču keramikas lausku loma, iespējams, vēl nav pietiekoši novērtēta. Valmieras muzejā pašlaik glabājas aptuveni 1600 keramikas trauku lauskas, kas iegūtas pils teritorijā. Lai turpmāk būtu iespējams veikt detalizētāku šī materiāla analīzi, nepieciešams to sistematizēt un izveidot keramikas atradumu vispārēju raksturojumu.

Referāta mērķis ir analizēt pils teritorijā iegūtās 14.–18. gs. keramikas trauku lauskas to atrašanās vietas un pils vēstures kontekstā. Meklējot analogiskus keramikas priekšmetus citu muzeju krājumos, ir izdevies izcelt ievesto keramiku, papildinot zināmo informāciju par sakariem ar konkrētām teritorijām Eiropā. Piemēram, neliels daudzums 17. gs. trauku lausku nāk no Vestervaldes, kas varētu liecināt par kontaktiem ar minēto reģionu un papildināt rakstisko avotu sniegto informāciju.

Lielākā daļa keramikas trauku lausku ir saistāmas ar pils pēdējo apdzīvotības posmu un sniedz ieskatu tajā, kāda veida norises notika pils ikdienā pirms Lielā ziemeļu kara. Izveidojot kopējus pils plānus ar lausku atrašanās vietām objektos un telpās, ir iespējams papildināt jau zināmo informāciju par dažādu pils daļu izmantošanu. Referāts ir tikai īss ieskats tajā, kādu informāciju par pils ikdienu spētu sniegt keramikas pilnīgāka analīze.

Potential of the Archaeological Research of Ceramic Vessels from the Territory of the Medieval Castle of Valmiera

Baiba Lūsiņa
Valmiera Museum

Archaeological research in the territory of the medieval castle of Valmiera has been periodically carried out since 1937. A considerable number of artefacts, building materials, and ceramic objects, including potsherds, have been recovered. Previous research on Valmiera Castle has mainly been focused on the analysis of individual excavated materials. In their publications, archaeologists Tatjana Berga, Rūdolfs Brūzis and others place more emphasis on the finds of antiquities, buildings, and individual objects on the castle grounds. However, the role of potsherds is probably still underestimated. Valmiera Museum currently holds around 1600 potsherds having been obtained in the territory of the castle. In order to be able to analyse this material in more detail in the future, it is necessary to systematise it and to create a general description of the ceramic finds.

The aim of the paper is to analyse the sherds of 14th–18th century ceramic vessels recovered from the castle's territory in the context of their location and the castle's history. By searching for analogous ceramic objects in the collections of other museums, it has been possible to highlight the imported ceramics, adding to the known information about connections with specific territories in Europe. For example, a small quantity of 17th century potsherds from Westerwald, which may indicate contacts with that region and add to the information provided by written sources.

Most of the potsherds are associated with the last phase of the castle's occupation and provide insight into castle's daily life before the Great Northern War. By creating overall plans of the castle including the locations of sherds in objects and rooms, it is possible to add to the already known information about the use of different parts of the castle. The paper is only a brief glimpse of what a more complete analysis of pottery could provide about the daily life of the castle.

Rusifikācijas politikas ietekme uz Latvijas teritorijas vēlā dzelzs laikmeta un agrīno viduslaiku perioda arheoloģisko pieminekļu pētniecību un interpretāciju 19. gadsimtā

Sofija Gasjuļa

Latvijas Nacionālais arhīvs

Referātā analizēta rusifikācijas politikas ietekme uz 19. gadsimtā īstenoto vēlā dzelzs laikmeta (800–1200) un viduslaiku (1200–1500) arheoloģisko pieminekļu pētniecību un interpretāciju. No 19. gs. vidus Krievijas impērija Baltijas guberņās un Vitebskas guberņā īstenoja rusifikācijas politiku, kuras pamatā bija centieni veidot kultūras ziņā vienotu krievu tautu. To centās panākt ar izglītības kontroli, dažreiz ar piespiesto pāreju uz pareizticību, kā arī tautu vēsturiskās identitātes un tā naratīva maiņu. Interese par arheoloģiskajiem pieminekļiem kā nozīmīgu vēstures avotu radās ne tikai vācbaltiešu un latviešu pētnieku vidū. Lai saprastu pagātni un pieskaņotu to esošai politiskai realitātei, arī Maskavas un Sanktpēterburgas vēstures pētnieku biedrības saistīja šis jautājums, Ķeizariskā arheoloģijas komisija un Maskavas Ķeizariskā arheoloģiskā biedrība visplašāk nodarbojās ar Latvijas teritorijas arheoloģisko pieminekļu pētniecību.

Referātā pārsvarā aplūkoti Latgales teritorijas pieminekļi, jo tajos veikta lielākā daļa Maskavas Ķeizariskās arheoloģiskās biedrības pētījumu, analizējot teorijas par bijušo Kijivas Krievzemes bijušo ievērojamo politisko un kultūras ietekmi šajā teritorijā. Referātā tika izmantotas Maskavas Ķeizariskās arheoloģiskās biedrības publicētās atskaites, kas galvenokārt aptvēra laika posmu no 1880. līdz 1905. gadam, kā arī Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts Vēstures arhīvā saglabātās Rīgas Vēstures un senatnes pētītāju biedrības un Kurzemes literatūras un mākslas pētītāju biedrības nepublicētās vēstules par gatavošanas darbiem Viskrievijas X arheoloģijas kongresam 1896. gadā Rīgā.

Secināts, ka rusifikācijas politika ietekmēja pētnieku skatījumu uz Latvijas teritorijas vēlā dzelzs laikmeta un viduslaiku arheoloģiskajiem pieminekļiem, interpretējot tos kā Kijivas Krievzemes vēsturiskā mantojuma sastāvdaļu, mazinot vācu misionāru un katolicisma lomu reģionā un uzsverot pareizticības ietekmi Latvijas teritorijā.

Impact of the Russification Policy on the Research and Interpretation of Late Iron Age and Early Middle Age Archaeological Sites in Latvia's Territory in the 19th Century

Sofija Gasjūla

National Archives of Latvia

The paper analyses the impact of the Russification policy on the scientific research of Late Iron Age (800–1200 AD) and Middle Ages (1200–1500 AD) archaeological sites in Latvia's territory in the 19th century. From the second half of 19th century, the Russian Empire implemented the Russification policy within its territories in the Baltic region, based on attempts to form a united Russian nation, with the control of education, occasionally a forcible change to Orthodoxy, the historical identity and its narrative change of those nations. Interest in archaeological sites as an important part of the written history arose not only among Baltic Germans and Latvians. Also, history researchers' societies of Moscow and Saint-Petersburg dealt with this issue, in order to understand the past and attune it to the political reality of the time. The Imperial Archaeological Commission and Moscow's Imperial Archaeological society were the most active at the time in research of Latvia's archaeological sites.

The paper focuses mainly on archaeological sites in the territory of Latgale, since a major part of scientific research by the Imperial Archaeological Commission were carried out there, in relation to theories about the political and cultural impact of the Kyivan Rus in this region in the past. Published reports of the Imperial Archaeological Commission, mostly dated from 1885 to 1905, were used as sources for this paper. Additionally, unpublished correspondence of the Society for the Research of History and Antiquity in Riga and Courland Society for Literature and Art, safeguarded by the Latvian State Historical Archive of the Latvian National Archives, was used. Sources relate to the preparations for the All-Russia X Archaeological Congress that took place in Riga in 1896.

It was concluded that the Russification policy impacted researchers' views on the archaeological sites of the Late Iron Age and Medieval Age, interpreting them as part of the historical heritage of the Kyivan Rus, decreasing the role of German missionaries and Catholicism in the region and emphasising the impact of Orthodoxy within the territory of Latvia.

Centrālās Kriminālpolicijas Kriminālās pārvaldes darbība (1924. gada maijs – 1929. gada decembris)

Kaspars Strods
Latvijas Kara muzejs

Ikvienas valsts iekšējās drošības pamats ir tās tiesībsargājošās struktūras – policija, robežsardze, ugunsdzēsēji u. c. Arī Latvijā starpkaru posmā šīm struktūrām bija būtiska loma tās iedzīvotāju ikdienas drošības nodrošināšanā. Nozīmīgu funkciju pildīja 1918. gada 5. decembrī dibinātā Latvijas policija, cīnoties pret dažāda veida noziegumiem. Turpmākajos gados policija piedzīvoja vairākas strukturālas pārmaiņas, tostarp 1924. gada aprīlī, kad tika izveidota Centrālā Kriminālpolicija, kuras pārziņā atradās arī Kriminālā pārvalde. Tās darbinieki visā valstī izmeklēja dažāda veida kriminālnoziegumus (slepkavības, laupīšanas, zādzības u. c.). Līdz šim konkrētā tēma Latvijas historiogrāfijā pētīta nepietiekami.

Referāta mērķis ir sniegt ieskatu Kriminālās pārvaldes darbībā, tās sekmēs un problēmās dažādu noziegumu apkarošanā, kā pamatavotu izmantojot Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvā pieejamos statistikas datus. Apkopotā informācija ne tikai ļauj ieskicēt tiesībsargājošo iestāžu darbu konkrētajā laika periodā, bet arī gūt priekšstatu par vispārējo kriminogēno situāciju Latvijā (tostarp pastrādāto noziegumu skaitu, to veidiem, iemesliem u. c.) pagājušā gadsimta 20. gados.

Analizētie dati norāda uz dažādu noziegumu veidu (piemēram, slepkavību, laupīšanu un zādzību) skaita izmaiņām – to samazināšanās vai palielināšanās tendencēm. Piemēram, samazinājās smago noziegumu (slepkavību un laupīšanu) skaits, bet pieauga zādzības. Tāpat pakāpeniski palielinājās atklāto, tostarp Pirmā pasaules kara un Neatkarības kara laikā pastrādāto, noziegumu skaits, kas norāda uz policijas darba efektivitātes (arī profesionālo zināšanu un darba apstākļu) uzlabošanos.

**Activity of the Central Criminal Police Criminal Department
(May 1924 – December 1929)**

Kaspars Strods
Latvian War Museum

The basis of the internal security of any country is its law enforcement structures – police, border guards, firefighters, etc. Also in Latvia, during the interwar period, these structures played a significant role in ensuring the daily safety of its citizens. The Latvian police, founded on 5 December 1918, and its fight against various types of crimes also became the support of these structures. In the following years, the police experienced several structural changes, including in April 1924, when the Central Criminal Police was established, part of which was also the Criminal Department. Its employees investigated various types of criminal offenses (murders, robberies, thefts, etc.) throughout the country. Until now, the specific topic has not been sufficiently studied in Latvian historiography.

The aim of the paper is to provide an insight into the activities of the Criminal Department, its success and problems in the fight against various crimes, using the statistical data available in the Latvian State Historical Archive of the National Archives of Latvia, as a basic source. The collected information not only allows outlining the work of law enforcement agencies in the specific time period, but also getting an idea of the general criminogenic situation in Latvia (including the number of crimes committed, their types, reasons etc.) in the 1920s.

The analysed data indicate changes – decreasing or increasing trends – in the number of different types of crime (for example, murders, robberies, and thefts). For example, the number of serious crimes (murders and robberies) decreased, but thefts increased. Also, the number of detected crimes gradually increased, which indicates the improvement of the efficiency of the police work (including professional knowledge and working conditions).

Valsts un pašvaldību darbinieku centrālās savienības darbība valsts darbinieku interešu aizstāvībā (1926–1934)

Helēna Emerberga

Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

Valsts un pašvaldību darbinieku centrālās savienības (turpmāk VPDCS) sākotnējais mērķis bija izveidot apolitisku darbinieku organizāciju apvienību. Dibināšanas kongresā 1926. gadā tika konstatēts, ka pilsoniskie un sociāldemokrātiskie spēki nebija spējīgi kopīgai sadarbībai. VPDCS kļuva par dominējošo pilsonisko darbinieku organizāciju apvienojošo elementu, kurā 1934. gadā bija 17 577 biedru. Valsts darbinieku nodarbinātībā iezīmējās divi svarīgi jautājumu bloki – finansiālā stāvokļa un darba apstākļu uzlabošana, kas saskanēja ar VPDCS mērķi – uzlabot darbinieku tiesisko un materiālo stāvokli. VPDCS uzmanības lokā bija vidējo (8.–14.) un zemāko (15.–20.) algu kategoriju valsts darbinieki, kuru tiesības bija jāpilnveido un materiālais stāvoklis jāuzlabo. Piemēram, tika aprēķināts, ka nepieciešamā minimālā mēneša alga bija Ls 100, tomēr visi darbinieki to nesaņēma.

Referāta mērķis ir konstatēt VPDCS darbības veidus valsts darbinieku problēmjaudājumu risināšanā, vienlaicīgi sniedzot ieskatu arodbiedrību darbības pamatprincipos un Latvijas Republikas ierēdniecības uzbūvē. Svarīgāko valsts darbinieku tiesisko un sociālo problēmu konstatēšanā un to risināšanas gaitā izmantota vēsturiskās ģenēzes metode. Latvijas Nacionālā arhīva Valsts vēstures arhīva nepublicētie dokumenti (VPDCS 3082. f.) veido galveno avotu bāzi.

VPDCS izmantoja likumiskās iespējas, kuras piešķirtas organizācijām. Darbības galvenie virzieni: komunikācija un sadarbība ar valsts augstāko iestāžu pārstāvjiem, sapulču organizēšana konkrētu jautājumu risināšanā, rakstu publicēšana presē par aktuālākajiem jautājumiem, dažāda satura uzsaukumu un rezolūciju izplatīšana. Kopumā VPDCS darbība valsts darbinieku interešu aizstāvībā vērtējama sekmīgi, jo tā valsts augstākajām iestādēm iesniedza pamatotas un laika gaitā realizējamās prasības, piemēram, par darbinieku atalgojumu palielināšanu, pabalstu un 13. mēneša algas izmaksu, pensiju likuma grozīšanu un Disciplinārsodu likuma izstrādi.

Activities of the Central Union of State and Municipal Employees in Defence of the Interests of Civil Employees (1926–1934)

Helēna Emerberga

Faculty of Humanities, University of Latvia

The primary aim of the Central Union of State and Municipal Employees (CUSME) was to create a union of apolitical workers' organisations. At the founding congress, in 1926, it became clear that civil and social democratic powers were unable to cooperate. After the founding congress, CUSME became a dominant unifying element of civic workers' organisations. In 1934, CUSME united 17,577 members. Two main blocks of issues concerning civil servants employment were highlighted – improvement of the financial situation and of working conditions, which corresponded with the goal of the CUSME – to improve the legal and material conditions of the workers. CUSME focused on the middle (8–14) and lower (15–20) salary categories of civil servants, whose rights and the material situation had to be improved.

The aim of the paper is to identify the types of activities of the CUSME in solving the problem issues of public employees, while providing an overview of the main principles of trade union activity and the structure of the civil service of the Republic of Latvia. The method of historical genesis was used to identify the main problems of civil servants concerning legal and social issues – why the issue was important, what was the path towards solving it, what result was achieved, showing which problems were quickly solved or remained unsolved.

CUSME used the legal possibilities available to organisations. Its main activities were: communication and cooperation with the higher authorities of the state (Saeima and Cabinet of Ministers), organisation of meetings, publishing articles in the press on the main issues, spreading of resolutions of various content. In general, CUSME was successful in defending the interests of civil servants, since it submitted realistic requests to the highest state authorities, for example, concerning salary increase, allowances, and payment of the 13th month salary, changes to the Pension Law and the development of a Disciplinary Law.

Prokuratūras institūcijas stāvoklis Latvijā (1918–1940): viedokļi, problēmas un risinājumi

Samanta Fiļimonova

Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

Pēc Latvijas Republikas proklamēšanas bija steidzami jāizveido valsts pārvaldes sistēma. Galvenās valsts prioritātes bija iekļaušanās starptautiskajā diplomātiskajā sistēmā un iekšpolitiskās stabilitātes nodrošināšana, kur tieslietu sistēmai bija būtiska loma. Vienīgā kriminālvajāšanas iestāde Latvijā bija prokuratūra, kuras tiesiskais pamats tika noteikts 1918. gada 6. decembrī pieņemtajā “Pagaidu nolikumā par Latvijas tiesām un tiesāšanas kārtību”. Pētījuma mērķis ir izvērtēt prokuratūras institūcijas attīstību un izaicinājumus laika posmā no 1918. līdz 1940. gadam, analizējot viedokļus par tās nozīmi tiesiskuma nodrošināšanā, identificējot problēmas un iespējamus risinājumus. Pētījumā izmantotas trīs pētniecības metodes: vēsturiski ģenētiskā, salīdzinošā un sintēzes metode.

Prokuratūras institūciju sākotnējā izveides posmā galvenā uzmanība tika pievērsta neatkarības garantiju nostiprināšanai, taču pēc 1922. gada 15. februārī pieņemtās Latvijas Republikas Satversmes, kurā prokuratūras loma netika pieminēta, tās nepieciešamība tieslietu sistēmā mazinājās. Bija pat viedokļi par tās likvidāciju vai nodošanu tiešā pakļautībā Iekšlietu ministrijai.

Mazo algu, lielās noslodzes un politiskās ietekmes dēļ prokuratūras darbinieki pameta savas darba vietas, bieži vien iestājoties maģistrātos vai advokatūrā, kur viņi saņēma gan neatkarības garantijas, gan nodrošinātu ilgstošu darbu tieslietu sistēmā. Vairāk nekā 15 gadus prokuratūra bija tieši pakļauta izpildvarai, kas veicināja pieprasījumu pēc tās reorganizācijas. 1939. gada 1. augustā tika pieņemta jauna reforma, kas ievērojami mainīja prokuratūras funkcijas tieslietu sistēmā.

The State of the Prosecutor's Office in Latvia (1918–1940): Opinions, Problems, and Solutions

Samanta Filimonova

Faculty of Humanities, University of Latvia

After the proclamation of the Republic of Latvia, it was urgent to create a state administration system. The main priorities were inclusion in the international diplomatic system and ensuring internal political stability, where the justice system was an essential component. The only criminal prosecution institution in Latvia was the Prosecutor's Office, whose legal basis was determined in accordance with the "Temporary Regulations Concerning the Latvian Courts and Litigation Procedure" adopted on 6 December 1918. The aim of this research is to evaluate the development and challenges of the Prosecutor's Office from 1918 to 1940, analysing opinions about its importance in ensuring the rule of law, identifying problems and their possible solutions. Three research methods have been used: the historical-genetic, comparative, and the synthesis method.

At the initial stage of the creation of the Prosecutor's Office, the focus was on strengthening the guarantees for independence, but after the Constitution of the Republic of Latvia was adopted on 15 February 1922, in which the role of the Prosecutor's Office was not mentioned, the need for it in the justice system decreased. There were even opinions about its liquidation or transfer under the direct authority of the Ministry of the Interior.

Due to low salaries, heavy workload, and political influence, prosecution staff left their positions, often joining the magistrates or the bar association, where they received guarantees of independence and secured long-term employment within the justice system. For more than 15 years, the Public Prosecutor's Office was directly subordinate to the executive power, which contributed to the demand for its reorganisation. On 1 August 1939, a new reform was adopted, which significantly changed the functional role of the Prosecutor's Office in the justice system.

Zviedrijas armijas skaitliskais sastāvs un materiāli tehniskais stāvoklis Vidzemē 1656. gadā krievu-zviedru kara sākumposmā

Vitālijs Varnakovs

Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

1656. gada 17. maijā Krievijas cariste pieteica karu Zviedrijas karalistei. Pārtraucot karadarbību Žečpospolitas zemēs, ar stratēģisku mērķi ieņemt Rīgu. Krievijas cars Aleksejs Mihailovičs uzsāka “Valstsvīra karagājienu” Vidzemes teritorijā Uzbrukuma nolūkam krievu karaspēks tika sakoncentrēts trīs virzienos, un tā kopējais skaitliskais sastāvs sasniedza ap 40 000 cilvēku. Rezultātā 1656. gadā vasaras laikā bija ieņemti divi galvenie atbalsta punkti – Daugavpils un Koknese, savukārt augusta beigās sākās Rīgas aplenkums. Ņemot vērā karadarbību Polijas karalistes teritorijā, kurā bija iesaistīta zviedru armijas lielākā daļa, Vidzemē izvietotajam kontingentam nebija iespējams saņemt būtisku palīdzību no virspavēlniecības puses. Aprakstot Vidzemē dislocētās zviedru armijas skaitlisko sastāvu un tās materiāli tehnisko stāvokli 1656. gada kampaņā, noformulēts pētījuma mērķis – atbildēt uz jautājumu, kā Zviedrijas karalistes armijas daļām izdevās pretoties skaitliski lielākam pretinieka spēkam un nepieļaut Rīgas ieņemšanu? Lai atbildētu uz šo jautājumu, izvirzīti vairāki darba uzdevumi – uzzināt: 1) cik liels bija Vidzemē izvietotais zviedru karaspēka garnizons 1656. gada vasaras kampaņā; 2) cik lieli un no kā sastāvēja Krievijas caristes armijas spēki Rīgas uzbrukuma virzienā konkrētajā laika posmā; 3) iemeslus, kuru dēļ cara Alekseja Mihailoviča karaspēkam neizdevās īstenot Rīgas ieņemšanas plānu.

Pētījuma informatīvo bāzi galvenokārt veido publicētie arhīvu materiāli, kā arī Krievijas un Rietumeiropas historiogrāfijas darbi, izmantoti arī Latvijas Nacionālā arhīva dokumenti. Referātā secināts, ka Vidzemē nebija izvietoti pietiekami daudz zviedru karavīru, tādēļ viņu vienīgā iespējamā taktika bija cietokšņu aizstāvēšana pēc iespējas ilgāk, atkāpjoties līdz pat Rīgai. Neraugoties uz karaspēka skaitlisko pārkāpumu, Krievijas caram Aleksejam Mihailovičam neizdevās ieņemt Rīgu. Viens no iemesliem – modernas jūras kara flotes trūkums. Šāda flote Krievijā parādījās tikai Pēterā I valdīšanas laikā.

The Numerical Composition, Material and Technical Condition of the Swedish Army in Vidzeme in the Early Stages of the Russo-Swedish War of 1656

Vitālijs Varnakovs

Faculty of Humanities, University of Latvia

On 17 May 1656, the Tsardom of Russia declared war on the Kingdom of Sweden. Having ceased hostilities in the territories of the Polish–Lithuanian Commonwealth, Tsar Alexei Mikhailovich of Russia initiated the “Sovereign’s Campaign” in the region of Vidzeme with the objective of capturing Riga. In order to facilitate the attack, the Russian troops were concentrated in three directions, with a total numerical composition reaching approximately 40,000 combatants. Consequently, during the summer of 1656, two principal strongholds, Daugavpils and Koknese, were captured, and the siege of Riga commenced at the end of August. In consideration of the ongoing hostilities in the Kingdom of Poland, which saw the majority of the Swedish army engaged, the contingent stationed in Vidzeme was compelled to rely primarily on its own resources. The objective of this study is to analyse the numerical composition of the Swedish army deployed in Vidzeme and its material and technical condition during the campaign of 1656. This will enable us to determine how the Swedish army was able to resist the numerically superior enemy forces and prevent the capture of Riga. In order to answer this question, a series of work tasks must be set:

1. Determine the size of the Swedish garrison stationed in Swedish Vidzeme during the summer campaign of 1656,
2. Determine the size and composition of the Russian Tsardom army heading to Riga during the designated period,
3. Determine the reasons why Tsar Alexei Mikhailovich’s troops were unable to implement the plan to seize Riga.

The research is mainly based on published archival sources and works of historiography of Russia and Western Europe compiled on their basis, as well as documents of the National Archives of Latvia were used in the course of the work. Based on these historiographical works and archival documents, it can be concluded that the Swedish troops stationed in Vidzeme were in the minority and the only tactic to rely on was defending the fortresses as long as possible, while retreating to Riga. However, despite the numerical superiority, the Russian Tsar Alexei Mikhailovich failed to capture Riga, including due to the lack of a modern navy – one would appear in Russia only during the reign of Peter I.

Ģenealoģija kā vēstures izpētes metode: jauni skatpunkti Latvijas vēstures izzināšanā

Karīna Janova-Jannava

Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

Savā referātā uz ģenealoģiju raugos kā uz vienu no vēstures pētniecības metodēm un argumentēju, ka ģenealoģiska izpēte ir noderīga, lai atklātu līdz šim maz pētītas Latvijas vēstures lapaspuses. Mūsdienās ģenealoģija ir no jauna atguvusi savu aktualitāti, jo līdz ar digitalizācijas attīstību ir iekļāvušies digitālajās humanitārajās zinātnēs. To mūsdienās arī var dēvēt par sabiedrisko zinātņi (*citizen science*) ar, iespējams, lielāko un aktīvāko sabiedrības līdzdalību.

Tradicionālajā historiogrāfijā dominējošie virzieni – politiskā, ekonomiskā un sociālā vēsture, makronaratīvi, šobrīd papildinās ar aicinājumu tuvāk ielūkoties atsevišķos, šķietami nenozīmīgos notikumos, kas atklāj ne mazāk svarīgus stāstus. Tas ir – pievērsties tā sauktajai mikrovēsturei.

Ģenealoģijas metode ne tikai ļauj atklāt notikumus, kas organiski iekļaujas lielajos Latvijas vēstures naratīvos, bet arī piedāvā iespēju uziet iepriekš nezināmus stāstus, kas sniedz jaunu skatījumu un dod augsni tālākiem pētījumiem. Ar ģenealoģijas metodi tiek veidoti mikronaratīvi, kas vēstures izpētē paver divu veidu iespējas: apstiprina jau esošu makronaratīvu vai dod impulsu jaunu naratīvu radīšanai.

Referātā tuvāk iepazīstināšu ar trim piemēriem, kuros ģenealoģiskās izpētes rezultātā esmu nonākusi pie līdz šim maz vai nemaz pētītām Latvijas vēstures tēmām:

- latviešu zemnieku uzvārdu ņemšanas process Vidzemē un konkrētā uzvārda izvēles iemesli;
- 1813. gadā Napoleona karagājienā pret Krieviju iesaistītie latviešu zemnieki;
- Gaujas lībiešu dzimtas Siguldā.

Ģenealoģijas metode vēstures pētniecībā sniedz unikālu iespēju atklāt līdz šim maz pētītas Latvijas vēstures lapaspuses. Individuālo un dzimtu stāstu izpēte ļauj ieskatīties un meklēt jaunus aspektus Latvijas vēstures pētniecībā, apvienojot personisko ar kolektīvo pieredzi. Šie stāsti ne tikai bagātina esošās zināšanas par Latvijas vēsturi, bet arī rosina vēsturniekus atklāt jaunus pētniecības virzienus.

Genealogy as a Method of Historical Research: New Perspectives on the History of Latvia

Karīna Janova-Jannava

Faculty of Humanities, University of Latvia

In this paper, I examine genealogy as a vital methodology in historical research, arguing that genealogical study contributes significantly to uncovering lesser-known aspects of Latvian history. The field of genealogy has recently regained prominence, integrating into the digital humanities through advancements in digitisation. Today, it can be classified as citizen science, marked by extensive and active public engagement.

Traditional historiography has long emphasised macro-narratives such as political, economic, and social history. However, contemporary scholarship calls for an expanded focus on smaller, seemingly marginal events that reveal nuanced yet equally important narratives. This approach invites engagement with microhistory as a complementary perspective.

Genealogical methods not only shed light on events that naturally align with the widely known facts of Latvian history, but they also uncover previously unknown stories, providing fresh perspectives and fostering further research. Genealogy functions as a micro-narrative, offering two significant contributions to historical research: it either corroborates existing macro-narratives or initiates the formation of new historical frameworks.

This paper explores three case studies where genealogical investigation has led to new insights into previously underexplored Latvian historical narratives:

- The process by which Latvian peasants adopted surnames in Vidzeme and the specific motivations behind their choices,
- The involvement of Latvian peasants in Napoleon's campaign against Russia in 1813,
- The history of Gauja Livonian families in Sigulda area.

In conclusion, genealogy serves as a crucial methodology for uncovering lesser-known narratives within Latvian history, complementing or challenging established macro-narratives. By examining individual and family histories, genealogical research reveals new perspectives that deepen our understanding of the past. These insights not only enrich traditional historical frameworks but also encourage to find new narratives in historical studies of Latvia.

Valmieras pilsētas attīstības problēmas 19. gadsimta 40. gados

Germanis Ļebezovs

Valmieras muzejs

Jau vairākus gadsimtus Valmiera, atrodoties ģeogrāfiski izdevīgā vietā, ir bijusi svarīga Vidzemes reģiona pilsēta, kas noteikusi vietējās apkaimes ekonomisko attīstību. Neskatoties uz reģionālo ietekmi, Valmieras pilsētas saimnieciskā vēsture ir maz pētīta. Lai nodrošinātu reģiona ekonomisko attīstību, 1783. gadā Valmierai piešķirtas Krievijas impērijas apriņķa pilsētas tiesības, bet 19. gadsimta sākumā Krievijas valdības ierēdniecības un vietējās vācbaltiešu bruņniecības pārstāvju politiskā cīņa kavēja Valmieras pilsētas attīstību.

19. gadsimta 30. un 40. gados Valmieras pilsētas apkaimi piemeklēja neraža un bads, kā rezultātā vietējie iedzīvotāji pauda neuzticību vācbaltiešu bruņniecības varas pārstāvjiem. Tas saasināja ekonomiskās un sociālās problēmas pilsētā. Vērā ņemams arī fakts, ka 19. gadsimta 40. gados Valmierā nebija nevienas fabrikas vai rūpnīcas, kas nodrošinātu pilsētas ekonomisko attīstību.

Sākotnēji Krievijas valdības ierēdniecība neiesaistījās konfliktā, bet vēlāk atbalstīja pareizticīgās konfesijas izplatību Valmierā. Tas ne tikai nodrošināja konfesionālo konkurenci, bet arī palielināja sabiedrības neuzticību vietējās aristokrātijas varai. Vācbaltiešu bruņniecība ierobežoja pareizticīgās konfesijas izplatību, tādējādi kavējot Krievijas impērijas iekšguberņu (pareizticīgo) tirgotāju un to kapitāla ienākšanu Valmieras pilsētā.

Pētījuma mērķis ir izzināt Valmieras pilsētas 19. gadsimta 40. gadu ekonomikas problēmjaudājumus, kas kavēja pilsētas attīstību. Pētījumā secināts, ka Valmieras pilsētai nebija pietiekama kapitāla, lai nodrošinātu pilsētas ekonomisko attīstību, bet Krievijas impērijas iekšguberņu tirgotāju un to kapitāla ienākšana tika uztverta kā apdraudējums vācbaltiešu bruņniecības interesēm.

Development Problems of Valmiera in the 1840s

Germans Ļebezovs

Valmiera Museum

Valmiera, which has been an important town in the Vidzeme region, while occupying an important geographical position, has determined the economic development of the region for centuries. Despite its regional influence the economic history of Valmiera has not been extensively studied. In 1783, Valmiera was granted the rights of a district town of the Russian Empire to ensure the economic development of the region, but in the early 19th century, political struggles between Russian officials and representatives of the local Baltic German nobility hindered the development of Valmiera.

In the 1830s and 1840s, Valmiera and its environs were hit by famine and poor harvest, as a result of which the local population distrusted the Baltic German nobility. This exacerbated the economic and social problems in the town. Noteworthy, in the 1840s there were no factories in Valmiera to ensure the economical development of the town.

Initially, the Russian government officials avoided involving in the conflict, but later they supported the spread of the Orthodox denomination in Valmiera. This not only ensured confessional competition, but also increased public distrust of the local authorities. The Baltic German nobility restricted the spread of the Orthodox denomination, thus preventing the entry of intra-Gubernian (Orthodox) merchants and their capital into the town of Valmiera.

The purpose of the study is to examine the economic problems of Valmiera in the 1840s that hindered the economic development of the town. The study concludes that Valmiera lacked sufficient capital to ensure the economic development of the town, while the arrival of merchants and their capital from the inner provinces of the Russian Empire was perceived as a threat to the interests of the local Baltic German nobility.

1935. gada tautas skaitīšanas dati: Viļķenes pagasta iedzīvotāju sociālais portrets

Anna Dārta Sīka

Latvijas Valsts vēstures arhīvs, Latvijas Nacionālais arhīvs

1935. gadā Latvijā notika ceturrtā tautas skaitīšana, kuras ietvaros tika iegūti dati par visiem valsts iedzīvotājiem. Šī ir vienīgā no Latvijas starpkaru periodā notikušajām četrām tautas skaitīšanām, kurai ir saglabājušās personu kartītes jeb pamatanketas. Katrai personai bija jāaizpilda personas kartīte, atbildot uz 18 jautājumiem. Referāta mērķis ir atspoguļot Viļķenes pagasta iedzīvotāju demogrāfisko situāciju, nodarbošanās veidus, izglītības un valodu prasmju līmeni, un citus faktorus, izveidojot pagasta iedzīvotāju sociālo portretu, kas iekļaujas kaimiņu pagastu un kopējā Valmieras apriņķa kontekstā. Sociālais portrets tiks veidots, apkopojot un analizējot Viļķenes iedzīvotāju atbildes uz tautas skaitīšanas anketās uzdotajiem jautājumiem.

Viļķenes pagasta teritorija atrodas Ziemeļvidzemē, 93 km attālumā no Rīgas, un starpkaru periodā ietilpa Valmieras apriņķī, starp Svētcima, Limbažu, Tūjas, Pāles un Vitrupe pagastiem. Tā atradās nomaļus, bet ne izolēti no lieliem satiksmes ceļiem, dzelzceļiem vai ūdensceļiem. Teritorijā bija labas lauksaimniecības zemes, meži, kā arī purvaini apvidi. Tas bija tipisks lauku ciems, kas nebija īpaši bagātīgs vai trūcīgs, kā arī zeme bija piemērota lauku darbiem. Salīdzinot ar pārējiem 49 Valmieras apriņķa pagastiem, iedzīvotāju skaita ziņā Viļķene bija vidusmēra lieluma pagasts. Valsts ietvaros tas izcēlās ar augsto latviešu īpatsvaru, tomēr Valmieras apriņķī tas iekļāvās kopējās tendencēs, jo no visiem pagasta iedzīvotājiem sevi par latviešiem uzskatīja 97,97 % iedzīvotāju. Pagastā bija vairāki iedzīvotāji ar plašām valodu zināšanām. Iedzīvotāju nodarbinātība atspoguļoja pagasta ģeogrāfisko novietojumu, lielākajai daļai strādājot lauksaimniecībā, kamēr daļa vīriešu nodarbojās ar mežsaimniecību un ražošanu.

Salīdzinot datus par iedzīvotājiem, var secināt, ka Viļķenes pagasts iekļāvās kopējās Valmieras apriņķa tendencēs. Pagastā bija augsts lasītpratēju skaits, no pieaugušajiem lasīt neprata 2,69 %, bet rakstīt 5,5 %. Izglītības līmenis pagastā bija labs. Viļķenē darbojās sešgadīgā pamatskola, bet no apkopotajiem datiem ir zināms, ka bija jaunieši, kas ieguva izglītību ārpus pagasta robežām.

Census Data of 1935: Social Portrait of Viļķene Civil Parish Residents

Anna Dārta Sīka

Latvian State Historical Archive, National Archives of Latvia

In 1935, the fourth census took place, within which data on all the country's inhabitants was obtained. Of the four censuses held in Latvia during the interwar period, this is the only one for which personal cards or basic questionnaires have been preserved. Each person had to complete a personal card by answering 18 questions. The aim of the paper is to reflect the demographic situation of the residents of Viļķene civil parish, their occupations and the level of education and language skills, and other factors, creating a social portrait of the civil parish that fits into the context of neighbouring civil parishes and the overall Valmiera District. The social portrait will be created by compiling and analysing the responses of Viļķene residents to the questions included in the census questionnaires.

The territory of Viļķene civil parish is in Northern Vidzeme, and during the interwar period, it was located in Valmiera District, between Svētdciems, Limbaži, Tūja, Pāle and Vitrupe parishes, 93 km from Riga. The village is in North Vidzeme, remote, but not isolated, from major traffic roads, railways or waterways. Its territory has both good agricultural land and forest, as well as a swamp. It is a typical rural village, not particularly rich or poor, and the land suitable for farm work. Compared to the other 49 civil parishes of Valmiera District in terms of the number of inhabitants, Viļķene was an average-sized civil parish. It stood out country-wise by its Latvianness, however, it fit within the general trends of Valmiera District, since 97.97 % of the residents considered themselves Latvians. Several residents with extensive language skills lived there. The population employment reflects the geographical location of the civil parish – the majority of the population were farmers, some men were also engaged in forestry, and in production.

Comparing the data on the population, it can be concluded that Viļķene civil parish fitted in the general trends of Valmiera District. There was a high number of literate people, 2.69 % of adults were illiterate, and 5.5 % could not write. The level of education was also good. There was a six-year primary school in Viļķene, but from the collected data it is known that there were young people had acquired education beyond the boundaries of the civil parish.

**Latvijas armijas karagūstekņu nopratināšanas protokoli kā vēstures avots:
Vidzemes–Latgales gūstekņu nometnes (1919–1921) piemērs**

Daniela Rihtere

Latvijas vēstures institūts, Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

1919. gada 5. jūnijā izveidotās Vidzemes–Latgales gūstekņu nometnes (05.06.1919.–28.05.1921.) darbība raksturo sarežģītu, taču nozīmīgu posmu Latvijas vēsturē – Latvijas Neatkarības kara otro pusi, kad tika izveidota Latvijas armija, okupētās Latvijas teritorijas tika atbrīvotas no pretinieka karaspēka, valstī sāka atgriezties Pirmā pasaules kara bēgļi, noritēja darbs pie valsts aparāta darbības nostabilizēšanas. Plašs ir arī nometnes darbības spektrs: tā nodarbojās ar Latvijas valstij lojālo karagūstekņu integrēšanu Latvijas armijā, ar nelojālo personu nodarbināšanu valsts un privātpersonu (lauksaimnieku) labā, bēgļu u. c. personu lietu izmeklēšanu, arestēto personu izmitināšanu u. tml. uzdevumu veikšanu.

Šī referāta mērķis ir raksturot pētniecības jautājumu, kuru aktualizē Vidzemes–Latgales gūstekņu nometnes (1919–1921) izpēte – karagūstekņu un pār fronti pārbēgušo Sarkanās armijas karavīru nopratināšanas protokoli kā vēstures avots. Referāta ietvaros tiks veikta vairāku nometnē nonākušo personu nopratināšanas gadījumu analīze, izvērtējot: 1) nopratināšanas protokolus kā vēstures avotus un 2) nopratināšanas prakses nozīmi attiecīgajā militārpolitiskajā situācijā. Vidzemes–Latgales gūstekņu nometnē nonākušo karagūstekņu un Sarkanās armijas dezertieru nopratināšanas protokoli ir unikālas liecības par karavīru individuālās kara pieredzes sarežģītību. Tie ļauj uzdot sekojošus jautājumus: kāda bija Sarkanās armijas karavīru motivācija dezertēt un pārnākt Latvijas pusē? Cik lielā mērā (un vai vispār) viņu vēlme karot Latvijas pusē balstās nacionālā pašapziņā? Kāda ir šo avotu ticamība?

Referātā tiek secināts, ka Vidzemes–Latgales gūstekņu nometnē nonākušo personu nopratināšanas protokolu satura problemātika norāda uz nepieciešamību pētīt karagūstekņu nopratināšanas kārtību Latvijas armijas iestādēs.

Referāts sagatavots ar Latvijas Zinātnes padomes finansējumu, projekts “Latvijas 20.–21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi”, projekta nr. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003.

Interrogation Protocols of Latvian Army Prisoners of War as a Historical Source: the Case of Vidzeme–Latgale POW Camp (1919–1921)

Daniela Rihtere

Institute of Latvian History, Faculty of Humanities, University of Latvia

The prisoner-of-war (POW) camp of Vidzeme–Latgale (05.06.1919–28.05.1921), established on 5 June 1919, played a significant role in the Latvian War of Independence, during the period of the formation of the Latvian army and liberation of territories occupied by enemy forces. Simultaneously, First World War refugees were returning, and efforts were made to stabilise the state administration. The camp's functions were diverse: politically loyal prisoners of war were integrated into the Latvian army, disloyal individuals were assigned to labour for the state and private entities (such as farmers). Personal cases were investigated, and detained persons were accommodated in the camp.

The purpose of this paper is to evaluate interrogation protocols of Red Army soldiers, prisoners of war and deserters, as historical sources, by analysing the case of Vidzeme–Latgale POW camp (1919–1921).

Through an analysis of several interrogation cases from the camp, the paper will assess: 1) the interrogation protocols as historical sources, and 2) the broader significance of these interrogations within the military-political context of the period. The protocols provide critical insights into the motivations of Red Army deserters and the complexities of their war experiences. Key questions arise: What prompted these soldiers to switch sides? Was national self-awareness a factor in their decision to fight for Latvia? How credible are these sources in documenting soldiers' motivations and experiences?

The findings of this report suggest that the content of the interrogation protocols reflect the need for further research into Latvian military interrogation practices during the War of Independence. This largely overlooked dimension of Latvian military history could contribute to a more nuanced understanding of the war and its participants.

This research is funded by the Latvian Council of Science, project “Navigating the Latvian History of the 20th–21st Century: Social Morphogenesis, Legacy, and Challenges” (No VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003).

Armijas komandiera štāba Operatīvās daļas īstenotie komunisma ietekmes apkarošanas pasākumi Latvijas armijā (1924–1929)

Demurs Harebovs

Latvijas Valsts vēstures arhīvs, Latvijas Nacionālais arhīvs

Neskatoties uz 1920. gada 11. augustā noslēgto miera līgumu starp Latviju un Padomju Krieviju, kurā pēdējā “uz mūžīgiem laikiem atteicās no tiesībām uz Latvijas zemi”, tieši milzīgā austrumu kaimiņvalsts 20. gs. 20. gados tika uzskatīta par galveno draudu jaunizveidotās valsts pastāvēšanai. Galvenā atbildība par valsts neatkarības nosargāšanu tika uzlikta Latvijas armijai, savukārt par tās kaujas gatavību 20. gadu otrajā pusē bija atbildīgs Armijas komandiera štābs. Vairākās struktūrvienībās sadalītā štāba Operatīvās daļas galvenais uzdevums bija izplānot valsts aizsardzību kara gadījumā, tomēr tās pienākumos ietilpa arī PSRS ietekmes ierobežošana Latvijas teritorijā, to starpā arī karavīru vidū. Šim nolūkam Latvijas armijas vienībās tika nozīmēti speciāli pretizlūkošanas virsnieki, kas bija atbildīgi par uzticamu ziņotāju tīkla izveidošanu, kā arī karavīru un to potenciālās pretvalstiskās darbības novērošanu.

Referāta mērķis ir konstatēt Operatīvās daļas veiktās komunisma ietekmes apkarošanas darbības Latvijas armijā. Tēmas aktualitāte saistīta ar starpkaru perioda Latvijas armijas lomu kā valsts neatkarību nodrošinošu institūciju, kā arī tās vadības struktūru darbību, kas ir faktiski gandrīz nepētīts jautājums. Darba izstrādes procesā tika izmantoti nepublicētie dokumenti no Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīva 1516., 1517., 1526. un 1527. fondiem par starpkaru perioda Latvijas armijas kājnieku divīzijām.

Pētījuma rezultātā tika secināts, ka pretizlūkošanas virsnieku darbības pamatā bija efektīva novērošana, kā arī pastāvīga komunikācija ar Operatīvās daļas virsniekiem, apvienojot pašu ievāktās ziņas ar Operatīvās daļas informāciju par karavīru darbību Pirmajā pasaules karā un Neatkarības karā. Izmantojot šo informāciju, pretizlūkošanas virsnieki izvērtēja situāciju, un nepieciešamības gadījumā tika dots rīkojums veikt pastiprinātu novērošanu, karavīru pārvietošanu uz citām daļām, vai, sadarbībā ar likumsargājošām iestādēm, arī veikt arestus.

Preventative Measures taken Against the Spread of Communist Influence in the Latvian Army by the Headquarters of the Commander of the Latvian Army (1924–1929)

Demurs Harebovs

Latvian State Historical Archive, Latvian National Archives

Even though the peace treaty of 11 August 1920 between Latvia and the Soviet Russia stated that the latter “renounces its rights to Latvian land forever”, the massive eastern neighbour was still considered to be the main threat to the new Latvian state in the 1920s. The responsibility for defending the country’s independence was placed on the Latvian army, and the responsibility for its readiness in the second half of the 1920s – on the Headquarters of the Commander of the Latvian army. A part of this structure, the Operative unit, was responsible for planning the military defence of the country, however, it also worked towards limiting Soviet influence in Latvia, in particular among the army soldiers. To achieve this goal, there were designated counter-intelligence officers in Latvian army regiments, who were tasked with creating a network of reliable informers, as well as monitoring soldiers and their anti-state activity.

The purpose of this paper is to review preventative measures taken against the spread of communism in the Latvian army by the Operative unit. The topicality of the subject is related to the role of the Latvian army as an institution that protected the independence of the country, and the lack of research on the work of its leadership structure. The research was based on unpublished documents from the Latvian State Historical Archive of the Latvian National Archives, specifically from funds nos. 1516, 1517, 1526, and 1527, concerning the Latvian infantry divisions.

The conclusion was that the basis of the work of counter-intelligence officers was effective surveillance, as well as regular communication with the Operative unit, combining the information they gathered with records of soldiers’ actions during the First World War and the Latvian War of Independence. This combination was used by these officers to evaluate the situation and, if necessary, there were subsequent orders to increase surveillance, reassign soldiers to different units, or, by working with law enforcement, make arrests.

Aizsargu organizācijas likvidācija 1940. gadā

Kaspars Līcītis

Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte

Latvijas Aizsargu organizācija (LAO) bija valsts līdzfinansēta sabiedriskā organizācija Latvijā starpkaru periodā, kuras uzdevums bija palīdzēt valsts drošības iestādēm uzturēt mieru, drošību un kārtību. LAO 1919. gada 21. martā dibināja Latvijas Pagaidu valdība, lai karastāvokļa laikā nodrošinātu sabiedrisko kārtību ārpus pilsētām. Dienesta pienākumu pildīšanas laikā aizsargi tika pielīdzināti policijas dienesta personām. Sākotnēji dienestam aizsargu organizācijā obligātā kārtā bija pakļauti vīrieši vecumā no 18 līdz 60 gadiem, kas dzīvoja ārpus pilsētām. No 1921. gada dienests aizsargu organizācijā bija brīvprātīgs. LAO veidoja 9 teritoriālie aizsargu pulki, dzelzceļa un aviācijas pulks. Katrs pulks darbojās viena apriņķa robežās. Pulka komandieris bija apriņķa policijas priekšnieks, bet vietnieks – aktīvās armijas virsnieks. Organizācijas militāri operatīvo vadību veidoja 150 profesionāli izglītoti armijas virsnieki, kuri bija piekomandēti aizsargu organizācijai. Laika gaitā LAO piedzīvoja virkni būtisku pārmaiņu. Aizvadītā gadsimta 20.–30. gados pastiprināta uzmanība tika pievērsta aizsargu militārajai apmācībai. Jāpiemin arī LAO politizācija un ideoloģizācija 30. gados.

1940. gadā LAO veidoja 31,8 tūkstoši aizsargu, 14 tūkstoši aizsardžu, kā arī 12 tūkstoši jaunsargu, kas pārsniedza regulārās armijas karavīru skaitu. Aizsargu organizācija tika likvidēta 1940. gadā pēc PSRS īstenotās Latvijas Republikas okupācijas un aneksijas. Referātā tiks atspoguļoti Aizsargu organizācijas likvidācijas tiesiskie un praktiskie aspekti, kā arī iezīmēts militāri operatīvās vadības liktenis. Pētījums īstenots, veicot Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvā pieejamo dokumentu un tā laika periodikas analīzi.

Pētījumā secināts, ka pirmais solis, veicot organizācijas likvidēšanu, bija 1940. gada 23. jūnija Ministru kabineta lēmums par ieroču nodošanu – aizsargiem bija jānodod gan organizācijai piederošie, gan personīgie ieroči. Nākamais solis bija 1940. gada 8. jūlija likums par Aizsargu organizācijas likvidāciju, kara dienestam derīgos aizsargus ieskaitot armijas rezervē, pārējos – zemessargos. Lai arī padomju vara likvidēja LAO, biedru militārās zināšanas un iemaņas bija noderīgas, veidojoties pretestības grupām padomju okupācijas režīmam 1940.–1941. gadā.

Liquidation of Aizsargi Organisation in 1940

Kaspars Līcītis

Faculty of Humanities, University of Latvia

The Latvian Aizsargi Organisation (LAO), or the Guards Organisation of Latvia, was a public organisation co-funded by the Latvian State during the inter-war period, whose task was to assist the state security authorities in maintaining peace, security, and order.

The LAO was established on 21 March 1919 by the Latvian Provisional Government to ensure public order outside the cities and towns during the martial law. When fulfilling their duties, *aizsargi* (men guards) had the same status as police officers. Initially, the service in the Aizsargi Organisation was compulsory for men aged 18–60 living outside cities and towns. As of 1921, service in the organisation was voluntary. The LAO consisted of nine territorial regiments, the Railway Regiment, and the Aviation Regiment. Each regiment operated within the boundaries of a single district. The regiment commander was the district police chief, and his deputy was an active army officer. The military-operational leadership of the organisation included 150 army officers having professional education, who were attached to the Aizsargi Organisation. Over time, the LAO underwent a number of significant changes. In the 1920s and 1930s, increased attention was paid to the military training of *aizsargi*. The politicisation and ideologisation of the LAO in the 1930s shall be also mentioned.

In 1940, the LAO comprised 31.8 thousand men guards (*aizsargi*), 14 thousand women guards (*aizsardzes*), and 12 thousand youth guards (*jaunsargi*), thus outnumbering the regular army. The Aizsargi organisation was dissolved in 1940 after the occupation and annexation of the Republic of Latvia by the USSR. The paper presents the legal and practical aspects of the liquidation of the Aizsargi Organisation, as well as the fate of its military-operational leadership is outlined. The research is based on an analysis of documents and periodicals available in the Latvian State Historical Archive of the Latvian National Archives.

The study concludes that the first step in the liquidation of the organisation was the Cabinet of Ministers' resolution of 23 June 1940 on the transfer of weapons, under which *aizsargi* had to hand over both the weapons belonging to the organisation and their personal ones. The next step was the law of 8 July 1940 on the liquidation of the Aizsargi Organisation, with its members fit for military service being transferred to the army reserve and the rest to the Home Guard (*Zemessardze*). Although the Soviet authorities liquidated the LAO, the military knowledge and skills of the members proved to be useful in the formation of groups resisting the Soviet occupation regime in 1940–1941.

**Latvijas bruņoto spēku karavīru ikdiena:
dienests 3. Latgales kājnieku divīzijā 1934.–1940. gadā**

Dainis Rižkins
NBS Apvienotais štābs

3. Latgales kājnieku divīzija bija skaitliski spēcīgākā Latvijas bruņoto spēku kājnieku divīzija, kas bija izvietota pie Latvijas austrumu robežas. Darbs veltīts tēmai, kas historiogrāfijā līdz šim nav aplūkota. Darba mērķis ir aplūkot karavīru ikdienu Latvijas bruņotajos spēkos, karavīru apmācības procesu, brīvā laika pavadīšanu un mijiedarbību ar apdzīvoto vietu, kur garnizons bija izvietots. Šādi padziļināti aplūkotas obligātā dienesta karavīra dienesta gaitas. Tas darīts, par piemēru izmantojot 3. Latgales kājnieku divīziju, kurai bija būtiska loma Latvijas bruņotajos spēkos.

Darba hronoloģiskās robežas ietver Latvijas bruņoto spēku funkcionēšanu laikā kopš 1934. gada 15. maija apvērsuma līdz 1940. gadam, kad bruņotie spēki beidza eksistēt. Šajā laikā Eiropā bija saspringta militārpolitiskā situācija, kas ietekmēja karavīru sagatavošanu armijā. Referāta ietvaros ir atspoguļota Latgales divīzijas karavīra dienesta gaitas iesaukuma laikā, kā arī uzmanība pievērsta karavīram un apdzīvotajai vietai, kur bija izvietots garnizons, uzsvāru liekot uz abu sadarbību. Darbā analizēti 3. Latgales divīzijas un tās pulku fondi, kas glabājas Latvijas Nacionālajā arhīvā, starpkaru militārie izdevumi, veidojot kopēju ainu par ikdienu un dienestu Latvijas bruņotajos spēkos.

Referātā secināts, ka karavīri Latvijas bruņotajos spēkos saskārās ar dažādām grūtībām, taču dienests pavēra daudzas iespējas, kas veidoja pieredzi un sagatavoja turpmākajai dzīvei pēc dienesta. Kājnieku divīzijas bija Latvijas bruņoto spēku mugurkauls, tādēļ kājnieku apmācība bija būtiska. Karavīrs ne tikai ieguva militāro sagatavotību, bet bija sabiedriski aktīvs un izglītots. Bruņotie spēki plaši iesaistījās pilsētu un apdzīvoto vietu ikdienā, rūpējoties par apkārtējo vidi un piedāvājot dažādas kultūras un sporta aktivitātes, ko varēja izbaudīt vietējie iedzīvotāji.

Everyday Life of Soldiers of the Latvian Armed Forces: Service in the 3rd Latgale Infantry Division, 1934–1940

Dainis Rižkins

Joint Headquarters of the National Armed Forces

The 3rd Latgale Infantry Division was the numerically most robust infantry division in the Latvian armed forces, deployed along the eastern border of Latvia. The work is devoted to a topic not dealt within historiography. This paper examines the everyday life of soldiers in the Latvian Armed Forces, their training process, leisure time, and interaction with the locality where the garrison was stationed. In this way, a soldier's compulsory service life is examined in depth. This is done using the example of the 3rd Latgale Infantry Division, which played an essential role in the Latvian Armed Forces.

The work's chronological boundaries include the functioning of the Latvian Armed Forces from the coup of 15 May 1934 until 1940, when they ceased to exist. During this period, the military-political situation in Europe was tense, which affected the training of soldiers in the army. The paper covers the service in Latgale Division during the conscription period. It focuses on the soldier and the locality where the garrison was stationed, highlighting the cooperation of both. The work combines the funds on the 3rd Latgale Division and its regiments from the Latvian National Archives with inter-war military publications and newspapers to create an overall picture of everyday life and service in the Latvian Armed Forces.

The paper concludes that the daily life of a soldier in the Latvian Armed Forces was marked by various hardships brought about by the military service, however, a number of opportunities were open to a soldier that made his service easier and prepared him for further life after the service. Infantry divisions formed the backbone of the Latvian Armed Forces, hence the infantry training was essential. A soldier received military training and was socially active and educated. The Armed Forces were extensively involved in the daily life of towns and populated places, taking care of the environment and offering various activities in which the local population could participate.

Latvijas Universitātes Mākslas muzeja fenomens

Iļana Pārstrauta

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs

Latvijas Universitātes Mākslas muzejs dibināts 1937. gadā, un tā pamatā bija divi 20. gadsimta 20. gados dibināti universitātes institūti – Mākslas vēstures kabinets un Austrumu filoloģijas (un arheoloģijas) kabinets. Latvijas Universitātes Mākslas muzeja kolekcija sastāvēja no daudzveidīgiem pasaules mākslas vēsturi reprezentējošiem priekšmetiem – antīkās keramikas un stikla, fotogrāfijām, numismātikas, stikla diapozitīviem, ģipša nolējumiem no slaveniem Senās Ēģiptes, Divupes, Grieķijas un Romas tēlniecības oriģināliem u. tml. –, kuri kalpoja kā palīgmateriāli mākslas vēstures studijās. Muzeja kolekcijā 1940. gada beigās iekļauta daļa no reorganizētā Kurzemes Provinces muzeja kolekcijas.

Pēc Otrā pasaules kara okupāciju seku rezultātā sākās daudzu Latvijas Valsts Universitātes fakultāšu studiju programmu reorganizācija un tika lemts arī muzeja liktenis. Laika posmā no 1950. līdz 1959. gadam Latvijas Universitātes Mākslas muzeja kolekcijas tika nodotas Valsts Vakareiropas mākslas muzejam. Pētījuma mērķis ir, apkopojot Latvijas Nacionālā arhīva un Latvijas Nacionālā mākslas muzeja Zinātnisko dokumentu centra materiālus, izsekot Latvijas Universitātes Mākslas muzeja darbībai no 1937. līdz 1959. gadam, meklējot nozīmīgus notikumus, personas un pārmaiņas, kas ietekmēja muzeja krājumu.

Fenomens (kā neparasta, izcila, ārkārtēja parādība) raksturīgs katram muzejam, taču tikai Latvijas Universitātes Mākslas muzejs palika Latvijas vēsturē kā vienīgais augstskolu mākslas vēstures palīginstitūts, kurš uzkrājis retus un vērtīgus kultūras pieminekļus. Šobrīd Latvijas Universitātes Mākslas muzeja darbībā ir daudz neskaidrību vēsturisko liecību trūkuma dēļ un nav pamata uzskatīt, ka Latvijas Universitātes Mākslas muzejs darbojies kā vienots palīginstitūts un pildījis muzeja misiju. Taču tā mantojums tiek reprezentēts kā daļa no Nacionālā muzeju krājuma un ir daļa no Latvijas un pasaules zinātniskā mantojuma Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā un Latvijas Universitātes bibliotēkā.

The Phenomenon of the Art Museum of the University of Latvia

Ilana Pārstrauta

Latvian National Museum of Art

The Art Museum of the University of Latvia was founded in 1937 and was based on two university institutes founded in the 1920s – the Cabinet of Art History and the Cabinet of Oriental Philology (and Archaeology). The collection of the Art Museum of the University of Latvia consisted of various objects representing the history of world art – antique ceramics and glass, photographs, numismatics, glass slides, plaster casts from famous originals of ancient Egyptian, Mesopotamian, Greek, and Roman sculptures, etc. – that served as auxiliary materials in art history studies. In the late 1940s, part of the collection of the reorganised Kurland Provincial Museum was included in the Museum's collection.

After the Second World War, as a result of the occupations, the reorganisation of study programmes of many faculties of the Latvian State University began, and the fate of the Museum was also decided. In the period from 1950 to 1959, the collections of the Art Museum of the University of Latvia were transferred to the State Museum of Western European Art. The purpose of the research is to trace the activities of the Art Museum of the University of Latvia from 1937 to 1959, by collecting the materials of the National Archives of Latvia and the Scientific Document Centre of the Latvian National Museum of Art, looking for significant events, persons and changes that affected the museum's collection.

The phenomenon (as an unusual, outstanding, extraordinary experience) is characteristic of every museum, but only the Art Museum of the University of Latvia remained in the history of Latvia as the only auxiliary institute of art history of universities, which had accumulated rare and valuable cultural heritage. Currently, there are many uncertainties concerning the work of the Art Museum of the University of Latvia, due to the lack of historical evidence, and there is no reason to believe that the Art Museum of the University of Latvia operated as a united auxiliary institution and fulfilled the mission of the museum. However, its heritage is represented as part of the National Holdings of Museums and is part of the scientific heritage of Latvia and the world in the Latvian National Museum of Art and the Library of the University of Latvia.

Aleksandras Ilgažas darbība Latvijas mākslas vēsturē 20. gs. 30. un 40. gados. Biogrāfijas rekonstrukcija

Katrīna Šeikina

Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde

Pētījumā skatīta mākslas vēsturnieces Aleksandras Ilgažas darbība Latvijas mākslas vēstures pētniecībā 20. gs. 30. un 40. gados, kā arī rekonstruēta viņas biogrāfija. Pievērsta uzmanība Ilgažas studijām Latvijas Universitātē, viņas darbībai Tēlotājas mākslas kooperatīvā un Latvijas Mākslas akadēmijā.

Mākslas zinātnes vēsture Latvijā ir vēl plaši neapgūta joma, pētījums piedāvā papildinājumus esošajam informācijas klāstam. Referātā Aleksandras Ilgažas biogrāfija lūkota kā precedents intelektuālas sievietes dzīvei 20. gs. 30. un 40. gados. Viņa bija klātesoša dažādos ar mākslas dzīvi saistītos notikumos, viņas paziņu lokā bija vairāki ievērojami vēsturnieki, piemēram, Boriss Vipera, Mārgers Štepermanis, Francis Balodis. Ilgažas atstātais materiāls skatīts kā laikmeta liecība, lai veicinātu pilnīgāku izpratni par Latvijas mākslas vēstures un kultūras vidi pagājušā gadsimta 30.–40. gados.

Darba mērķis ir rekonstruēt Aleksandras Ilgažas biogrāfiju, aplūkojot ne tikai viņas individuālo devumu mākslas vēstures pētniecībā, bet arī analizējot Latvijas mākslas un kultūras dzīvi attiecīgajā laikposmā.

Vairāk nekā 40 gadus Aleksandra Ilgaža veltījusi mākslas vēsturei. Viņas dzīve, darbi un apkopotie materiāli sniedz ieskatu arī padomju laika kultūrpolitikā un tās ietekmē uz kultūras dzīvi. Vēsturnieces dzīvesstāsts piedāvā vērtīgu ieskatu, kā sociālās un politiskās struktūras mijiedarbība ar dažādiem individuālajiem faktoriem, veido indivīda dzīves gājumu. Darbā kombinētas dažādas humanitāro zinātņu metodes: biogrāfiskā metode, monogrāfiskā jeb aprakstošā metode un gadījumu analīze.

Aleksandra Ilgaža's Activities in Latvian Art History in the 1930s and 1940s. Reconstruction of Biography

Katrīna Šeikina

National Cultural Heritage Board

The study examines the activities of art historian Aleksandra Ilgaža in Latvian art history research in the 1930s and 1940s, as well as her biography is reconstructed. Attention is given to Ilgaža's studies at the University of Latvia, her involvement in the Fine Arts Cooperative, and her role at the Art Academy of Latvia.

The history of art science in Latvia remains largely underexplored, and this work contributes to the existing body of information. Ilgaža's biography is presented as a precedent for the intellectual life of a woman in the 1930s and 1940s. She was involved in various art history-related events and had connections with several notable historians, including Boriss Vipers, Mārgers Štepermanis, and Francis Balodis. The materials left by Ilgaža are viewed as testimonies of the era, aiming to enhance the understanding of art history and cultural environment in Latvia during the mid-20th century.

The goal of the research was to reconstruct Aleksandra Ilgaža's biography by identifying and systematising a range of documents that are not registered in the Information Centre of the Art Academy of Latvia.

Aleksandra Ilgaža dedicated more than 40 years of her life to the field of art history. Her life, work, and collected materials offer insights into Soviet-era cultural policy and its impact on the cultural landscape. Her life story provides a valuable perspective on how the interaction between social and political structures and various individual factors shapes one's personal trajectory. The study employs a combination of methodologies from the humanities, including the biographical method, the monographic or descriptive method, and case study.

Vispārējā izglītība Rēzeknes apriņķī (1944–1949)

Laima Grišule

Humanitāro un sociālo zinātņu institūts, Daugavpils Universitāte

Pēc Otrā pasaules kara, Latvijas teritorijai atkārtoti nonākot PSRS sastāvā, mērķtiecīgi un strauji tika veikta vispārējās izglītības sovetizācija, jo tai bija jākļūst par instrumentu totalitārajam režīmam pakļāvīgas sabiedrības audzināšanā. Latvijas iedzīvotāju pieredze sovetizācijas apstākļos ir aktuāla pētnieciskā tēma divu apsvērumu dēļ: pirmkārt, maz pētītas, bet izpētes vērtas ir pārejas perioda izdzīvošanas un adaptācijas stratēģijas (izvēle starp pretošanos un kolaborāciju), otrkārt, padomju izglītības realitātes atveide ir nepieciešama, lai atklātu Latvijas sabiedrības daļā pastāvošās padomju nostalgijas nepamatotību. Lai arī Latvijas PSR skolas par izpētes objektu kļuva nesen, to pētniecībai jau ir pievērsušies daži vēsturnieki (A. Pūrs, G. Lacombe, I. Bērziņa, I. Saleniece, D. Bleiere). Referāta mērķis ir integrēt konkrētu norišu izpēti historiogrāfijas sniegtajos plašākajos atzinumos, kā piemēru izmantojot Rēzeknes apriņķi (kopš 20. gs. sākuma tiek uzskatīts par latgaliešu kultūras centru), kas tika reokupēts visagrāk.

Sovetizācijas impulss nāca no Maskavas. Par Vissavienības Komunistiskās (boļševiku) partijas nostādņu virzītāju Latvijas PSR kļuva Latvijas Komunistiskās partijas (turpmāk saīsināti LK(b)P) Centrālā komiteja un apriņķu LK(b)P komitejas. Rēzeknes apriņķa LK(b)P komiteja darbojās 1944.–1949. gadā, tas noteica pētījuma hronoloģisko ietvaru. Pētījumā analizēti apriņķa partijas komitejas arhīva dokumenti, lai izpētītu, kāda bija šīs iestādes rīcība, veicinot vispārējās izglītības sovetizāciju. LK(b)P Rēzeknes apriņķa partijas komiteja pievērsa lielu uzmanību skolu dzīvei. Izglītības jautājumi tika regulāri apspriesti komitejas sēdēs, pieprasot panākt maksimālu skolas vecuma bērnu iesaisti mācību procesā, veikt jaunu pedagogu sagatavošanu un skolotāju kadru “tīrīšanu”, bērnu komunistiskās audzināšanas izvēršanu. Tomēr arhīva materiālu un cita veida vēstures avotu izpēte rāda, ka komunistiskās partijas prasības ne vienmēr tika izpildītas, tam cēloņi meklējami kā smagajos pēckara apstākļos, tā apriņķa iedzīvotāju mēģinājumos nevardarbīgi pretoties.

General Education in Rēzekne District (1944–1949)

Laima Grišule

Institute of Humanities and Social Sciences, Daugavpils University

After the Second World War, when the territory of Latvia once again became part of the USSR, Sovietisation of the general education was purposefully and rapidly realised, as it was to become an instrument for educating a society submissive to the totalitarian regime. The experience of Latvia's inhabitants under the conditions of Sovietization is a relevant research topic for two reasons. Firstly, the strategies of adaptation and survival during the transitional period (the choice between resistance and collaboration) have not been widely researched, however, worth the research. Secondly, the reconstruction of Soviet education is necessary to expose the unjustified Soviet nostalgia in part of the Latvian society. Even if the schools of the Latvian SSR only recently have become an object of research, there are already some historians (A. Pūrs, G. Lacombe, I. Bērziņa, I. Saleniece, D. Bleiere) who study this topic. The aim of the paper is to concretise the findings of the historiography in regions, for example, Rēzekne District (which has been declared as the cultural centre of Latgale region since the 20th century), which was reoccupied the fastest.

The impulse for Sovietization came from Moscow. The Central Committee of the Communist (Bolshevik) Party of Latvia (C(B)PL) and the district committees of the C(B)PL became the promoters of the All-Union Communist (Bolshevik) Party's requirements in the Latvian SSR. Rēzekne District committee existed from 1944 to 1949, which determined the chronological framework of the study. The study analyses documents from the archives of the party district committee to investigate, what this institution did to promote the Sovietisation of the general education. Rēzekne District party Committee of C(B)PL paid great attention to school everyday life. Educational issues were regularly discussed during the committee meetings calling for maximum school student participation in the learning process, preparation of the young teachers, and teacher cadre "cleansing", as well as evaluating communism upbringing of children. However, studies of archive materials and other historical sources show that not all requirements by the Communist Party were fulfilled due to the complicated conditions of the post-war years and the resistance by the people of the district.

Latgales iedzīvotāju reliģiskā dzīve sovietizācijas ietekmē: Ludzas rajona piemērs (1944–1985)

Žanete Gabranova
Daugavpils Universitāte

Padomju varas atkārtota okupācija no 1944. gada līdz 1990./1991. gadam Latvijas teritorijā radikāli ietekmēja visas dzīves jomas. Lai gan pārmaiņas sākās tikai pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, sākoties padomju sistēmas reformēšanas mēģinājumiem pēc 1985. gada, reliģiskai dzīvei vairs netika pievērsta pastiprināta uzmanība. Tāpēc ir svarīgi izpētīt tieši to periodu, kurā iedzīvotāji bija pastiprinātā sovietizācijas ietekmē. Latgale, tostarp Ludzas rajons, ir unikāls, jo šeit aktīvi darbojās dažādas reliģiskās organizācijas – katoļu, luterāņu, pareizticīgo un vecticībnieku reliģiskās grupas. Ņemot vērā reliģisko organizāciju dažādību, pastāv atklāts jautājums par padomju varas autoritātes pakāpi katrā no šīm reliģiskajām grupām.

Referāta mērķis ir raksturot Latgales iedzīvotāju attiecības ar padomju varu no 1944. līdz 1985. gadam, kā piemēru izmantojot Ludzas rajona reliģisko dzīvi konkrētajā laika periodā. Izvirzītā mērķa sasniegšanai tika izmatotas dažādas pētniecības metodes. Arhīva materiālu izpētei tika pielietota avotpētnieciskā analīze un sintēze, ar tās palīdzību tika noskaidrota avotu ticamības pakāpe un atveidota attiecību sistēma starp varas institūcijām un baznīcu. Savukārt mutvārdu vēstures avotu izpētē izmantota kvalitatīvā pētījuma metode. Atbilstoši šīs metodes principiem tika vākti dati no mutvārdu vēstures avotiem par reliģisko dzīvi padomju periodā.

Balstoties uz iegūtajiem materiāliem, atsākoties okupētās Latvijas teritorijas sovietizācijai, tika ievērojami ietekmēti arī reliģija. PSRS varas iestādes centās Latvijas teritorijā pārņemt kontroli pār visu, tai skaitā baznīcām. Pret reliģiju un baznīcām vērsta padomju politika bija ļoti stingra un mērķēta uz to, lai traucētu vai pat likvidētu vietējiem iedzīvotājiem ierasto reliģisko praksi un apziņu. Neskatoties uz to, reliģiskā dzīve Latgalē, tostarp Ludzas rajonā, padomju periodā turpinājās. Referāta fokusā ir tādi problēmjautājumi kā padomju varas iespējas ierobežot reliģisko dzīvi un iedzīvotāju pretošanās sovietizācijas ateistiskajai ievirzei. Reliģiskā dzīve padomju laikā bija ļoti svarīgs pretstats komunistiskajai ideoloģijai. Ludzas rajona draudžu piemērs atspoguļo, ka reliģiskās draudzes pildīja likumus, taču nepieļāva, ka viņu reliģiskie uzskati tiek pilnībā ierobežoti.

The Religious Life of the Inhabitants of Latgale by the Influence of Sovietisation: Example of Ludza District (1944–1985)

Žanete Gabranova
Daugavpils University

Repeated occupation of Latvia by the Soviet power, in 1944 until 1990/1991, radically affected all areas of life in the territory of Latvia. Although changes began only after the restoration of Latvia's independence, with the beginning of attempts to reform the Soviet system after 1985, religious life was no longer given increased attention. Therefore, it is important to study exactly the period in which the population was under the increased influence of Sovietization. Latgale region, including Ludza District, is unique, since various religious organisations – Catholic, Lutheran, Orthodox, and Old Believer religious groups – were active here. Given the diversity of religious organisations, there is an open question about the degree of authority of the Soviet power within each of these religious groups.

The purpose of the paper is to characterize the relations of the inhabitants of Latgale with the Soviet government from 1944 to 1985, based on the reflection of the religious life of Ludza District in the specific time period. Different research methods were used to achieve the set goal. Source research analysis and synthesis was applied to the research of the archive materials; with its help the degree of reliability of the sources was clarified and the system of relations between the authorities and the church was reproduced. On the other hand, the qualitative research method was used in the study of oral history sources. According to the principles of this method, data were collected from oral history sources about the religious life in the Soviet period.

Based on the obtained materials, it is concluded that when the Sovietisation of the occupied Latvian territory was resumed, religion was also significantly affected. The authorities of the USSR tried to take control over everything in the territory of Latvia, including churches. The Soviet policy against religion and churches was very strict and aimed at disrupting or even eliminating the traditional religious practices of the local population so that their religious consciousness would disappear. Despite this, the religious life in Latgale, including in Ludza District, continued during the Soviet period. The focus of the report is on problematic issues such as the opportunities of the Soviet power to restrict the religious life and the population's resistance to the atheistic orientation of Sovietisation. Religious life in the Soviet time was a very important counterpoint to communist ideology. As shown by the example of Ludza District congregations, religious congregations obeyed the law, but did not allow their religious beliefs to be completely restricted.

Zināmais un nezināmais par ieroču lietošanu ebreju slepkavošanā Latvijas provincē (1941)

Aigars Urtāns

Bauskas muzejs

Holokausta vēsturnieks Andrievs Ezergailis, rakstot par Aknīstes ebreju slepkavošanu 1941. gada 18. jūlijā, ir citējis kādu krimināllietas liecību, ka slepkavu grupa, kas Aknīstē ieradās no Ilūkstes (Oskara Baltmaņa grupa), ebrejus nošāva izmantojot automātiskos ieročus – mašīnpistoles un ložmetēju. Viņš to ir noraidījis kā nepatiesu, uzsverot, ka vietējo palīgspēku vienībām automātiskos ieročus lietot bija aizliegts; šo vienību bruņojumā drīkstēja būt tikai šautenes. To pašu savos pētījumos ir norādījis arī profesors Aivars Stranga.

Pētot plašāk notikušo visā Latvijā, ir daudz liecību, ka ebreju slepkavošanā vietējo slepkavu grupas tomēr izmantoja automātiskos ieročus. Arī Aknīstes novadpētnieks Jānis Britāns savu atmiņu publikācijā ir uzsvēris, ka neskaitāmas reizes no vietējiem iedzīvotājiem ir dzirdējis, ka Aknīstes ebrejus apšāva izmantojot ložmetēju un mašīnpistoles. Holokausta pētnieki par šo pretrunu starp oficiālajiem vācu okupācijas varas rīkojumiem un reāliem notikumiem nav diskutējuši.

Pašaizsardzības vienību ieroču dažādībai 1941. gada jūlija sākumā uzmanību ir pievērsis vēsturnieks Jānis Tomaševskis. Viņš ir norādījis, ka vairumā gadījumu paš aizsardzības vienību rīcībā bija šautenes, taču bija izņēmumi, kad bruņojumā pretēji vācu rīkojumiem bija automātiskie ieroči – mašīnpistoles un ložmetēji.

Dažādos avotos un literatūrā minētie fakti un liecības par automātisko ieroču izmantošanu provinces ebreju slepkavošanā ir ticamas, lai pamatoti apgalvotu, ka Aknīste nebija vienīgā vieta Latvijā, kur ebreju slepkavošanā izmantoja automātiskos ieročus.

Savukārt notikušais Baldonē, kur 2022. gadā tika veikta 1941. gada vasarā noslepkavoto dažu desmitu vietējo ebreju mirstīgo atlieku ekshumācija, uzdod jautājumus, par to, kā notika slepkavošana, jo atklātais liecina par neaprstāmu vardarbību, kam bija pakļauti upuri. Arī slepkavības vietas tuvumā mežā atrastās patronu čaulītes liecina, ka slepkavas izmantoja 14 dažādu sistēmu šaujamieročus.

Referāta mērķis ir pievērst uzmanību ieroču lietošanai ebreju slepkavošanā 1941. gada vasarā un akcentēt to, kā tas notika: vai viss vienmēr bija tā, kā bija teikts vācu okupācijas varas rīkojumos par dažādu vietējo grupu bruņojumu?

Referāts sagatavots ar Latvijas Zinātnes padomes finansējumu, projekts “Latvijas 20.–21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi”, projekta nr. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003.

The Known and the Unknown Regarding the Killings of Jews in the Provincial Areas of Latvia (1941)

Aigars Urtāns
Bauska Museum

Holocaust historian Andrievs Ezergailis, when writing about the murders of Aknīste Jews on 18 July 1941, has quoted a criminal testimony by a former self-defense man, that a group of murderers came to Aknīste from Ilūkste (Oskars Baltmanis' group) and killed Jews using automatic weapons – assault rifles and machine guns. The famous historian claims this testimony to be false on the basis that local assailant units were forbidden to use automatic weapons; they were only allowed to use basic rifles. The same fact has been mentioned in the research papers of Professor Aivars Stranga.

Nonetheless, further research about the events in Latvia shows many testimonies that automatic weapons were in fact used in various locations in Latvia by local assassin units. Aknīste local history researcher Jānis Britāns in his published memories has emphasised that on numerous occasions local residents have mentioned that Baltmanis' group killed Aknīste Jews using machine guns and assault rifles. No discussions among Holocaust researchers have been conducted regarding this contradiction between the official orders of the German occupying forces and local testimonies.

The variety of weapons of self-defense units in the beginning of July 1941 was highlighted by the historian Jānis Tomaševskis. In his research he claims that in most cases, self-defense men had basic rifles, however there were exceptions, when the self-defense unit, against the orders of the German occupying forces, had automatic weapons.

Facts and evidence regarding the use of automatic weapons in the killings of Jews mentioned in various sources is plausible, and claims can be made that Aknīste was not the only location in Latvia where Jews were killed using automatic weapons – local killers used them in various places in Latvia.

Furthermore, the exhumation in 2022, in Baldone, of the remains of several dozens of local Jews murdered during the summer of 1941, raises a new set of questions about how were the killings performed, since the findings showcase unimaginable acts of violence towards the victims. The casings found around the murder site suggest that in Baldone 14 different types of weapons were used in the killings of Jews.

The goal of the paper is to draw attention to the use of weapons in the killings of Jews in the summer of 1941 and focus on how it happened – whether or not these acts were done as described in the orders of the German occupying forces regarding the armament of the local militant groups.

This research is funded by the Latvian Council of Science, project “Navigating the Latvian History of the 20th–21st Century: Social Morphogenesis, Legacy and Challenges” (No VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003).

Atbrīvotāji un apspiedēji: nacistiskās Vācijas tēla spodrināšana un ienaidnieka meklējumi žurnālos “Laikmets” un “Latvju Mēnešraksts”

Paula Sekača

Liepājas akadēmija, Rīgas Tehniskā universitāte

Kultūras žurnālu “Laikmets” (1942–1944) un “Latvju Mēnešraksts” (1942–1944) pirmie numuri iznāca 1942. gada sākumā, laikā, kad Latvijas teritorija atradās nacistiskās Vācijas okupācijā jau teju pusgadu. Ilustrētais žurnāls “Laikmets” iznāca reizi nedēļā, “Latvju Mēnešraksts” – reizi mēnesī. Okupācijas varas propaganda aktīvi strādāja, lai nostiprinātu pozitīvu tēlu par vācu okupācijas spēkiem, īpaši uzsverot Latvijas teritorijas atbrīvošanu no padomju režīma jeb “boļševiku sarkanā terora”. Referāta mērķis ir analizēt nacistiskās propagandas stāstījumu par “labajiem vāciešiem” un kopīgā ienaidnieka identificēšanu žurnālos “Laikmets” un “Latvju Mēnešraksts”.

“Varonīgie”, “drosmīgie”, “bez bailīgie” vācieši, “kareivīgo ģermāņu pēcteči”, “Eiropas kultūras kultivētāji” un “latviešu atbrīvotāji” – šie ir tikai daži no apzīmējumiem, kurus var saskatīt “Laikmeta” rakstos. Šo rakstu mērķis bija radīt pēc iespējas pozitīvu nacistiskās Vācijas iedzīvotāju tēlu, nereti to pretnostatot PSRS, kura visbiežāk raksturota kā barbariska, nekulturāla, necivilizēta. Savukārt “Latvju Mēnešrakstā” izcelta Vācijas kultūras spozme un vieta pasaules kultūrā, kā arī tās ietekme uz latviešu kultūras attīstību un izpratni.

Okupējot Latvijas teritoriju, nacistiskajās Vācijas rokās nonāca plašs propagandas materiāls par PSRS pastrādātajām necilvēcībām Latvijas teritorijā. Tiražējot “baigā gada” notikumu atspoguļojumu preses izdevumos, tika veidots stāstījums par “židisma–boļševisma” postošo darbību. Šie materiāli tika izmantoti, lai pastiprinātu bailes par boļševiku un “baigā gada” atgriešanos. Rakstos bieži vien tika izmantota retorika, kas vienādoja ebrejus un boļševikus, padarot tos par galvenajiem ienaidniekiem, kas apdraudēja latviešu sabiedrību.

Referāts sagatavots ar Latvijas Zinātnes padomes finansējumu, projekts “Latvijas 20.–21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi”, projekta nr. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003.

Liberators and Oppressors: the image of Nazi Germany and the Search for the Enemy in the Magazines *Laikmets* and *Latvju Mēnešraksts*

Paula Sekača

Liepāja Academy, Riga Technical University

The first issues of the cultural magazines *Laikmets* (1942–1944) and *Latvju Mēnešraksts* (1942–1944) were published in early 1942, at a time when the territory of Latvia had been occupied by Nazi Germany for almost half a year. The illustrated magazine *Laikmets* was published weekly, *Latvju Mēnešraksts* – monthly. The propaganda of the occupying power worked actively to reinforce a positive image of the German occupation forces, with particular emphasis on the liberation of the territory of Latvia from the Soviet regime or “Bolshevik Red Terror”.

The aim of the paper is to analyse the Nazi propaganda narrative of the “good Germans” and the identification of the common enemy in the magazines *Laikmets* and *Latvju Mēnešraksts*.

“Heroic”, “brave”, “fearless” Germans, “descendants of the militant Germanic people”, “cultivators of European culture”, and “liberators of Latvians” – these are just some of the labels that can be seen in the articles of *Laikmets*. The aim of these articles was to create as positive an image of Nazi Germany as possible, often by contrasting it with the USSR, which was most often described as barbaric, uncultured, and uncivilised. *Latvju Mēnešraksts*, on the other hand, highlighted the cultural significance of Germany and its place in world culture, as well as its influence on the development and understanding of Latvian culture.

During the occupation of Latvian territory, Nazi Germany received extensive propaganda material about the inhumanities committed by the USSR on Latvian territory. The press coverage of the events of the “ghastly year” was reproduced in a narrative on the destructive activities of “Jewry–Bolshevism”. This material was used to reinforce fears of the return of the Bolsheviks and the “ghastly year”. The articles often used rhetoric that equated Jews and Bolsheviks, presenting them as the main enemies threatening Latvian society.

This research is funded by the Latvian Council of Science, project “Navigating the Latvian History of the 20th–21st Century: Social Morphogenesis, Legacy and Challenges” (No VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003).

Jāzepa Friča nacionālo partizānu grupas cīņas metodes (1947)

Haralds Bruņinieks
Daugavpils Universitāte

Nacionālo partizānu bruņotajai kustībai bija nozīmīga loma centienos atjaunot Latvijas valstiskumu pēc Otrā pasaules kara. Viens no tās uzdevumiem bija iznīcināt padomju partijas aktīvu un LPSR Valsts Drošības ministrijas (MGB) personālu. Pētījuma mērķis ir atklāt Jāzepa Friča latviešu un lietuviešu apvienotās nacionālo partizānu grupas bruņotās kustības cīņas metodes. Pētījums veikts, analizējot Latvijas Nacionālā arhīva, Latvijas Valsts arhīva, Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas arhīva, Lietuvas speciālā arhīva materiālus un mutvārdu avotus.

Analizētie avoti atklāj nacionālo partizānu plānveidīgu darbību Ilūkstes apriņķa MGB bandītisma apkarošanas daļas (OBB) priekšnieka majora Matveja Buņina likvidēšanā un gatavošanos uzbrukt Jēkabpils apriņķa MGB OBB priekšniekam Nikolajam Mamontovam un Ilūkstes apriņķa MGB priekšniekam Janam Mozžuhinam. Arhīvu materiāli ļauj rekonstruēt LPSR MGB amatpersonu M. Buņina, N. Mamontova un J. Mozžuhina sociālo portretu un pastrādātos noziegumus, tai skaitā koruptīvās metodes, izmantojot savu dienesta stāvokli.

Indoktrinācija un okupācijas varas vardarbīgo metožu pielietošana pret vietējiem iedzīvotājiem varēja ietekmēt un salauzt atsevišķus bijušos Latvijas neatkarīgās valsts pilsoņus. Pret okupācijas varu tika izmantotas Otrā pasaules kara frontē, gan Mežakaķu (*SS Jagdverband*) diversantu grupā apgūtās iemaņas cīņai pretinieka aizmugurē. Okupācijas režīma hegemonija radīja antagoniskas darbības, un apvienotā Jāzepa Friča latviešu–lietuviešu partizānu grupa pret MGB un vietējiem kolaborantiem pielietoja vardarbīgas metodes. Iznīcinot Ilūkstes apriņķa MGB OBB priekšnieku majoru Matveju Buņinu, partizāni atgādināja, ka bruņotā pretošanās nebeigsies un šī ir Baltijas tautu politiska cīņa, kur nacionālie partizāni šajā lomā iejutās kā atbrīvotāji.

Referāts sagatavots ar Latvijas Zinātnes padomes finansējumu, projekts “Latvijas 20.–21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi”, projekta nr. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003.

Fighting Methods of the National Partisan Group of Jāzeps Fricis (1947)

Haralds Bruņinieks
Daugavpils University

The armed movement of national partisans with efforts to restore statehood marked an important period in the history of post-war Latvia. One of the tasks was to destroy the Soviet party assets and the personnel of the LSSR Ministry of State Security (MGB). The aim of the study is to discover the fighting methods of the armed movement of Jāzeps Fricis, a united national partisan group of Latvians and Lithuanians. The research is based on the materials of the Latvian State Archives of the Latvian National Archives, the Archives of the Ministry of the Interior of the Republic of Latvia, the Special Archives of Lithuania, and oral sources.

The analysed sources reveal the planned action of the national partisans in the elimination of Major Matvei Bunin, the head of the anti-banditry section (OBB) of the MGB of Ilukste District, and the preparation to attack Nikolai Mamontov, the head of the OBB of the MGB of Jekabpils District, and Jan Mozzuhin, the head of the MGB of Ilukste District. Archive materials allow reconstructing the social portrait of LSSR MGB officials M. Bunin, N. Mamontov and J. Mozzuhin and the crimes they committed, including corruptive methods using their official position.

Indoctrination and the use of violent methods by the occupying power against the local population could affect and break certain former citizens of the independent state of Latvia. Against the occupying power, the skills acquired on the front of the Second World War and in the Wildkatzen (SS Jagdverband) saboteur group were used to fight in the enemy's rear. The hegemony of the occupation regime created antagonistic actions, and the united Latvian–Lithuanian partisan group of Jāzeps Fricis used violent methods against MGB and local collaborators. By destroying the head of the OBB of the MGB of Ilukste District, Major Matvei Bunin, the partisans reminded that the armed resistance would not end and that this was a political struggle of the Baltic nations, in which the national partisans assumed the role of liberators.

This research is funded by the Latvian Council of Science, project “Navigating the Latvian History of the 20th–21st Century: Social Morphogenesis, Legacy and Challenges” (No, VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003).

Latvijas PSR strādnieka tēls presē (1946–1950)

Sergejs Kuzmins

Daugavpils Universitāte

Pēc Otrā pasaules kara Latvijā tika atsākts sovetizācijas process, kura ietvaros, saskaņā ar ceturtais piecgades (1946–1950) plānu, Latvijas PSR tautsaimniecības attīstības pamatvirziens bija republikas industrializācija. Plāns paredzēja, ka pirmskara rūpniecība nebija tikai vienkārši jāatjauno un jāattīsta, bet gan tehniski jārekonstruē, proti, rūpniecību organizatoriski pārkārtojot, kardināli jāmaina ražošanas nozaru struktūra. Ceturtais piecgades plāns rūpniecības dinamiskas attīstības nodrošināšanai paredzēja 54,4 % no visiem kapitālieguldījumiem republikas ekonomikā.

Lai izpildītu ieplānoto, bija nepieciešams ļoti straujš strādnieku skaita pieaugums. Republikas partijas un valdības iestādes centās panākt sociālisma celtniecības “vadošā spēka” – strādnieku – ātrāku gan kvantitatīvu, gan kvalitatīvu pieaugumu. Liela daļa jauno strādnieku nāca no laukiem un līdz tam nebija strādājuši ražošanā. Jauno strādnieku apmācībām tika piesaistīti darbinieki, kas strādāja ražošanas nozarē, vai tika pārcelti no citām republikām, pārsvarā no Krievijas, Baltkrievijas un Ukrainas. Padomju vara sūtīja uz Latviju tūkstošiem strādnieku un speciālistu, kuri visbiežāk palika šeit. Šajā procesā svarīga loma bija presei, kuras galvenais uzdevums bija nākotnes komunistiskās sabiedrības tēla veidošana, izmantojot informatīvos ziņojumus, kas parāda valsts lauksaimniecības un rūpnieciskās ražošanas izaugsmi un attīstību, tādējādi manipulējot ar iedzīvotāju masu apziņu.

Referāta tēma ir saistīta ar promocijas darbu “Rūpniecības strādnieki Latvijā pēckara sovetizācijas posmā (1944. g. – 50. g. beigās)”. Referātā tiks apskatīta padomju strādnieka – tā sauktā “jaunā padomju cilvēka” attēlojums Latvijas PSR presē, aplūkojot, kas tika rakstīts par strādniekiem, un kā tie tika raksturoti dažādos izdevumos. Lai sasniegtu mērķi, referātā analizēts saturs no izdevumiem “Padomju Jaunatne” (*Sovetskaja molodezh*), “Padomju Karogs” un “Cīņa”.

Latvijas PSR, tāpat kā visā PSRS, avīzes kļuva par vienu no instrumentiem jaunas sociālās realitātes, “jaunā padomju cilvēka”, “jaunas sabiedrības” radīšanā. Prese bija orientēta uz ciešu saikni ar darba ļaužu dzīvi, tās fokusā bija padomju cilvēks un jaunas valsts radīšana, un auditorija tika mudināta piedalīties preses satura veidošanā. Neskatoties uz varas centieniem izveidot ideālo strādnieku – dzīvo mašīnu, tas neizdevās. Pētījuma metodes: avotu ārējā un iekšējā kritika, salīdzinošā analīze, interpretācija.

Referāts sagatavots ar Latvijas Zinātnes padomes finansējumu, projekts “Latvijas 20.–21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi”, projekta nr. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003.

The Image of a Worker of the Latvian SSR in the Press (1946–1950)

Sergejs Kuzmins
Daugavpils University

After the Second World War, the Sovietization process was resumed in Latvia, within which, according to the fourth five-year plan (1946–1950), the main direction of the economic development of the Latvian SSR was the industrialisation of the republic. The plan envisaged that the pre-war industry should not only be simply restored and developed, but also technically reconstructed, that is, the structure of the production branches should be radically changed when the industry was reorganised. The fourth five-year plan for ensuring the dynamic development of industry provided for 54.4 % of all capital investments in the republic's economy.

To fulfill the plan, a very rapid increase in the number of workers was necessary. The republican parties and government institutions tried to achieve a faster quantitative and qualitative growth of the “leading force” of the construction of socialism – the workers. A large part of the new workers came from the countryside, and they had not worked in production until then. Employees who worked in the manufacturing sector or were transferred from other republics, mostly from Russia, Belarus, and Ukraine, were attracted to the training of young workers. The Soviet government sent thousands of workers and specialists to Latvia, who mostly stayed here. An important role was played by the press, whose main task was to create the image of the future communist society, which was created through informative reports that show the growth and development of the country's agriculture and industrial production, thereby manipulating the mass consciousness of the population.

The topic of the paper is related to the doctoral thesis to be developed “Industrial workers in Latvia during the post-war Sovietisation period (1944 – late 1950s)”. The paper will examine the portrayal of the Soviet worker – the so-called “new Soviet man” in the press of the Latvian SSR, and what was written about the workers and how they were described in various publications to attract the youth. To achieve the goal of the paper, the following publications have been examined: *Padomju Jaunatne* (Sovetskaja molodezh', Soviet Youth), *Padomju Karogs* (Soviet Flag), *Cīņa* (Struggle).

Newspapers in the Latvian SSR, same as in the whole USSR, became one of the tools for the creation of a new social reality, a “new Soviet man”, a “new society”. The press was oriented to a close connection with the lives of the working people, and these people themselves were encouraged to participate in the creation of the press, which focused on the Soviet man and the creation of a new state. Despite the government's efforts to create the ideal worker – a living machine, it failed. The research methods were external and internal criticism of sources, comparative analysis, interpretation.

This research is funded by the Latvian Council of Science, project “Navigating the Latvian History of the 20th–21st Century: Social Morphogenesis, Legacy and Challenges” (No VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003).

Fotogrāfija vēstures naratīvā: Viesītes pilsētas piemērs 20. gs. 50. gados

Madara Pakalnīte

Liepājas Humanitāro un mākslas zinātņu centrs, Rīgas Tehniskā universitāte

Fotogrāfija ir spēcīgs vizuāls uzskates materiāls, kuru var izmantot vēstures naratīva veidošanā un kultūras mantojuma popularizēšanā. Atmiņu institūcijās ir ļoti daudz vēsturisku fotogrāfiju, bet bez attiecīga konteksta nav iespējams spriest par tajās ietverto vēstījumu atbilstību vēsturiskiem notikumiem. Par fotogrāfijā iemūžināto notikumu eventuāli iespējams iegūt liecinieku atmiņas, kas papildina informāciju un var sniegt atbildes uz jautājumiem par fotogrāfijas izveides mērķi, ideoloģisko, politisko, kultūras kontekstu, manipulatīvajiem aspektiem u. c. Tāpēc ir nozīmīgi pētīt fotogrāfijas potenciālu vēstures naratīva veidošanā, jo īpaši korelācijā ar atmiņu stāstījumiem.

Viesīte ir viena no Latvijas mazpilsētām, kuras muzeja “Sēlija” krājumā ir plašs fotogrāfiju materiāls. Šajā pētījumā muzeja fotogrāfiju krājums izmantots kā gadījuma izpētes objekts. Fotogrāfiju atlasē izvēlēts noteikts laika posms – 20. gs. 50. gadi, kas ir agrākais periods, par kuru šobrīd var iegūt atmiņu liecības, un turklāt tas ir saistošs arī ar to, ka padomju okupācijas laiks Latvijas iedzīvotāju (postkoloniālas sabiedrības) apziņā ir kontroversiāls. Ziņojuma mērķis ir apzināt konkrētas pilsētas fotogrāfiju potenciālu vēstures naratīva veidošanā, balstoties vietējo iedzīvotāju atmiņās un vēstures faktos.

Fotogrāfiju atlase balstījās sasaistē ar izvēlētajiem teicējiem. Gadījumos, kad respondents nav aculiecinieks fotogrāfijā attēlotajam notikumam, attēls veido asociācijas un palīdz veidot atmiņu stāsta sasauci ar tajā redzamo notikumu. Atmiņas atklāj tādus faktus, kuri nav iepriekš dokumentēti. Starp atmiņām, fotogrāfiju un vēstures faktiem veidojas savstarpēja saikne, dažkārt pretrunas. Referāta tapšanā izmantotas vizuālās pētniecības, semiotikas, vēsturiskā un mutvārdu vēstures metodes.

Pētījums tiek īstenots ar Latvijas Zinātnes padomes finansējumu, projekts “Latvijas 20.–21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi”, projekta nr. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003.

Photography in the Narrative of History: The Example of the Town of Viesīte in the 1950s

Madara Pakalnīte

Liepāja Centre for Humanities and Art, Riga Technical University

The photography is a powerful visual medium that can be used to create a historical narrative. There are lot of historical photographs in memorial institutions, however, without a relevant context it is complicated to judge the relevance of the message contained to the historical event. The witnesses' memories of the event give the opportunity to complement the picture, moreover, they provide an additional information about the photographer's purpose, ideological and political attitudes, cultural heritage, manipulative aspects, etc. Therefore, it is important to explore the potential of the photography in the construction of historical narrative, especially in correlation with recollections.

Viesīte is one of the small towns of Latvia. Its museum "Selonia" has a wide collection of photographic material. This collection serves as a case study research object in this research. The period of the 1950s has been chosen as a starting point, because it is the earliest time period for obtaining evidence of memories. In addition, the time of the Soviet occupation is controversial in the minds of Latvian residents as a post-colonial society. The purpose of the report is to identify the potential of photographs of a particular town in creating a historical narrative, based on the memories of local residents and historical facts.

The selection of photographs was based on the association with the selected narrators who could reveal new information. It helped to conclude that even if the storyteller is not an eyewitness to the event depicted in the photograph, it is associative and helps to create a consonance of their story with the event shown in the picture. Furthermore, memories reveal facts that have not been previously documented. A mutual connection, or sometimes contradictions, is formed between memories, photographs and historical facts. For this paper, there were used methods of visual research, semiotics, historical and oral history methods.

This research is funded by the Latvian Council of Science, project "Navigating the Latvian History of the 20th–21st Century: Social Morphogenesis, Legacy and Challenges" (No VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003).

Starptautiskā konference "Jauno vēsturnieku zinātniskie lasījumi X"

Valmieras muzejs, 2024. gada 28.-29. novembris

International Conference "Scholarly Readings of Young Historians X"

Valmiera Museum, November 28-29, 2024

Ceturtdiena, 28. novembris / Thursday, November 28. First day of the conference will be held in English

9.30 Dalībnieku reģistrācija / Registration

10.00 Konferences atklāšana / Opening of the Conference

Rakstu krājuma *Jauno vēsturnieku zinātniskie lasījumi IX: starpdisciplināri pētījumi Latvijas vēsturē* (2023) atvēršana / Opening of collection of articles *The Scholarly Readings of Young Historians IX, 2023*

10.30 Dr. philol. Ieva Garda-Rozenberga

Embracing Environmental, Social, and Cultural Perspectives in History Research: Landscapes of Latvian Roma Identities

11.10 Kafijas pauze / Coffee Break

Session Chair / Sesiju vada: Ph. D. Kristīne Beķere

11.30 Edvards Seliška

The First Steps of the Infantians in Foreign Policy – the Example of the Plater Family (1677–1700)

11.50 Kristiāna Beļska

Relations between Latvia and the Soviet Russia, 1920–1922

12.10 Katariina Sofia Pāts

From Public Squares to Parliament: Canadian Estonians' Advocacy for the Restoration of Estonia's Independence

12.30 Pusdienas / Lunch Break

Session Chairs / Sesiju vada: Mg. hist. Liene Rokpelne, Ph. D. cand. Mārcis Kalniņš

14.50 Rūta Bruževica

Gilde, Amt, Bruderschaft? A Source-based Look on the Terminology of Craft Organisations in Medieval Livonian Towns

15.10 Agnese Tambaka

Floral Motifs in the Tile Decor of Art Nouveau Period Interiors in Rīga

15.30 Irma Žasytienė

Shrove Tuesday Carnival in Samogitia (Lithuania) at the End of the 20th Century

15.50 Pārtraukums / Break

Session Chair / Sesiju vada: Ph. D. cand. Ginta Ieva Bikše

13.30 Nadīna Rode

Coverage of the Boxer Rebellion in China by the Newspaper "Dienas Lapa" in 1900

13.50 Rachid Touaoula

Challenges Faced by the Governor-General of Indochina Jules Brévié (1936–1939)

14.10 Gabrielius Sužiedėlis

Ideological Reflection of the Republican Faction of the Spanish Civil War in Periodicals of Left-Wing Political Parties of the Republic of Lithuania from 1936 to 1939

14.30 Kafijas pauze / Coffee break

Session Chair / Sesiju vada: Dr. hist. Ilze Boldāne-Zeļenkova

16.00 Lembi Anepaio

Midwives in Dorpat (Jurjev) University

16.20 Marilyn Mägi

"The Life Stories of Women Have Always Been Difficult": Work and Family Balance in the Life Stories of Estonian Women in 20th Century

16.40 Anta Veismane

Gustavs Tūrs' Efforts to Preserve the Evangelical Lutheran Church under the Conditions of Total Sovietization in Latvia

17.00 Noslēguma diskusija / Discussion

HUMANITĀRO
ZINĀTŅU
FAKULTĀTE

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
LATVIJAS VĒSTURES
INSTITŪTS

VALMIERA

VYTAUTAS
MAGNUS
UNIVERSITY
MCMXXXII

UNIVERSITY OF TARTU
Institute of History and Archaeology

Lietuvos istorijos institutas

Starptautiskā konference "Jauno vēsturnieku zinātniskie lasījumi X"

Valmieras muzejs, 2024. gada 28.-29. novembris

International Conference "Scholarly Readings of Young Historians X"

Valmiera Museum, November 28-29, 2024

Piektdiena, 29. novembris

9.30 Reģistrācija

9.50 Konferences otrās dienas atklāšana

Sesija I

Sesiju vada: Ph. D. cand. Mārcis Kalniņš,
Mg. art. Iveta Berga-Muižniece

- 10.00 Enija Zaķe**
Bronzas laikmeta ainavas veidošanās Lubāna līdzenumā (1800.-500. g. p. m. ē.)
- 10.20 Baiba Lūsiņa**
Valmieras viduslaiku pils teritorijā arheoloģiski iegūto keramikas trauku izpētes potenciāls
- 10.40 Sofija Gasjuļa**
Rusifikācijas politikas ietekme uz Latvijas teritorijas vēlā dzelzs laikmeta un agrīno viduslaiku perioda arheoloģisko pieminekļu pētniecību un interpretāciju 19. gadsimtā

11.00 Kafijas pauze

Sesija III

Sesiju vada: Dr. hist. Anita Čerpinska,
Mg. hist. Liene Rokpelne

- 11.20 Vitālijs Varnakovs**
Zviedrijas armijas skaitliskais sastāvs un materiāli tehniskais stāvoklis Vidzemē 1656. gadā krievu-zviedru kara sākumposmā
- 11.40 Karīna Janova**
Genealogija kā vēstures izpētes metode: jauni skatpunkti Latvijas vēstures izziņāšanā
- 12.00 Germans Ļebezovs**
Valmieras pilsētas attīstības problēmas 19. gadsimta 40. gados
- 12.20 Anna Dārta Sīka**
1935. gada tautas skaitīšanas dati: Viļķenes pagasta iedzīvotāju sociālais portrets

13.00 Pusdienas

Sesija II

Sesiju vada: Ph. D. cand. Aiga Bērziņa-Kīte

- 10.00 Kaspars Strods**
Centrālās Kriminālpolicijas Kriminālās pārvaldes darbība (1924. gada maijs – 1929. gada decembris)
- 10.20 Helēna Emerberga**
Valsts un pašvaldību darbinieku centrālās savienības darbība valsts darbinieku interešu aizstāvībā (1926-1934)
- 10.40 Samanta Fiļimonova**
Prokuratūras institūcijas stāvoklis Latvijā (1918-1940): viedokļi, problēmas un risinājumi

Sesija IV

Sesiju vada: Ph. D. Klāvs Zariņš

- 11.20 Daniela Rihtere**
Latvijas armijas karagūstekņu nopratināšanas protokoli kā vēstures avots: Vidzemes-Latgales gūstekņu noņemšanas (1919-1921) piemērs
- 11.40 Demurs Harebovs**
Armijas komandiera štāba Operatīvās daļas īstenotie komunisma ietekmes apkarošanas pasākumi Latvijas armijā (1924-1929)
- 12.00 Kaspars Līcītis**
Aizsargu organizācijas likvidācija 1940. gadā
- 12.20 Dainis Rižkins**
Latvijas bruņoto spēku karavīru ikdiena: dienests 3. Latgales kājnieku divīzijā 1934.-1940. gadā

HUMANITĀRO
ZINĀTNU
FAKULTĀTE

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
LATVIJAS VĒSTURES
INSTITŪTS

VALMIERA

VYTAUTAS
MAGNUS
UNIVERSITY

UNIVERSITY OF TARTU
Institute of History and Archaeology

Lietuvos istorijos institutas

Starptautiskā konference "Jauno vēsturnieku zinātniskie lasījumi X"

Valmieras muzejs, 2024. gada 28.-29. novembris

International Conference "Scholarly Readings of Young Historians X"

Valmiera Museum, November 28-29, 2024

Piektdiena, 29. novembris

Sesija V

Sesiju vada: Ph. D. cand. Alberts Rokpelnis,
Dr. hist. Jānis Ķeruss

- 14.00 Ilana Pārstraute**
Latvijas Universitātes Mākslas muzeja fenomens
- 14.20 Katrīna Šeikina**
Aleksandras Ilgažas darbība Latvijas mākslas vēsturē 20. gs. 30. un 40. gados. Biogrāfijas rekonstrukcija
- 14.40 Laima Grišule**
Vispārējā izglītība Rēzeknes apriņķī (1944-1949)
- 15.00 Žanete Gabranova**
Latgales iedzīvotāju reliģiskā dzīve sovietizācijas ietekmē: Ludzas rajona piemērs (1944-1985)

15.40 Konferences noslēgums

Sesija VI

Sesiju vada: Dr. hist. Uldis Neiburgs,
Dr. hist. Kaspars Zellis

- 14.00 Aigars Urtāns**
Zināmais un nezināmais par ieroču lietošanu ebreju slepkavošanā Latvijas provincē (1941)
- 14.20 Paula Sekača**
Atbrīvotāji un apspiedēji: nacistiskās Vācijas tēla spodrināšana un ienaidnieka meklējumi žurnālos "Laikmets" un "Latvju Mēnešraksts"
- 14.40 Haralds Bruņinieks**
Jāzepa Friča nacionālo partizānu grupas cīņas metodes (1947)
- 15.00 Sergejs Kuzmins**
Latvijas PSR strādnieka tēls presē (1946-1950)
- 15.20 Madara Pakalniņa**
Fotogrāfija vēstures naratīvā: Viesītes pilsētas piemērs 20. gs. 50. gadi

Starptautisko konferenci "Jauno vēsturnieku zinātniskie lasījumi X" 2024. gada 28.-29. novembrī rīko Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvijas vēstures institūts un Valmieras muzejs, sadarbībā ar Vītauta Dižā Universitāti Kauņā, Lietuvas Vēstures institūtu un Tartu universitātes Vēstures un arheoloģijas institūtu. Konferenci atbalsta Valsts pētījumu programmas projekts "Latvijas 20.-21. gadsimta vēsture: sociālā morfoģenēze, mantojums un izaicinājumi" (projekta nr. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003).

The Scholarly Readings of Young Historians X will be held on 28th-29th November 2024 and are organised by the Institute of Latvian History of the Faculty of Humanities, University of Latvia and Valmiera Museum, in co-operation with Vytautas Magnus University in Kaunas, the Lithuanian History Institute and the Institute of History and Archaeology of Tartu University. The conference is supported by the Latvian state research program, the project "Navigating the Latvian History of the 20th-21st Century: Social Morphogenesis, Legacy and Challenges" (No. VPP-IZM-Vēsture-2023/1-0003)

HUMANITĀRO
ZINĀTŅU
FAKULTĀTE

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
LATVIJAS VĒSTURES
INSTITŪTS

VALMIERA

VYTAUTAS
MAGNUS
UNIVERSITY

UNIVERSITY OF TARTU
Institute of History and Archaeology

Lietuvos istorijos institutas

